Mahābhārata

Moartea Panduizilor

Traducere de
Vasile Al-George

București
7 iulie 2025

Cuprins

Moartea Panduizilor

(*Mahābhārata* XVII – *Mahāprasthānika-parvan*)

1. Rugăciune 1
2. Recomandaţie 2

I. Originea eroilor 3
1. Naşterea lui Viasa 3
2. Bhisma 4
3. Renunţarea lui Bhisma 5
4. Amba 6
5. Sikhandin 9
6. Pandu şi Dhritaraṣtra 11
7. Naşterea Kauravilor şi a Pandavilor 12

II. Rivalitatea 15
1. Creşterea prinţilor 15
2. Jocul de luptă 16
3. Karna 19
4. Conspirarea 22

III. Rătăcitorii 25
1. Pribegie 25
2. Hidimba 26
3. Uriaşul Vaka 27
4. Se schimbă soarta 30
5. Alegerea mirelui 31
6. Zorii mărirei 35

IV. Lumină şi Umbră 38
1. Juṣtiţia 38
2. Fondarea Indraprasthei 39
3. Marele drum 39

1. Rugăciune

Stăpân al Infinitului,
Naraiana, fii
milostiv
și
primește
acest omagiu.
Sarasvati, zeiță a
elocvenței și înțelepciunii,
luminează mintea omenească,
să poată pricepe sensul Dreptății.
Și ne prosternăm în fața marelui Viasa,
care mi-a dat cântecul gloriosului Bharata.

2. Recomandație

Cum dintre produsele laptelui se distinge untul, iar dintre Aria cel mai distins este brahmanul, cum dintre *Vede* cea mai distinsă este *Araniaka* și dintre băuturile vindecătoare neîntrecută este Amrita, cum dintre ape se distinge Marea și dintre patrupede vaca, astfel dintre toate operele cea mai distinsă este *Mahabharata*.

Cine a auzit-o, fie și o singură dată, nimic altceva nu poate să audă mai cu plăcere, întocmai ca urechea încântată de glasul privighetorii, care nu mai poate s'asculte croncănitul ciorilor.

Din această fără pereche operă se nasc gândurile poeților, precum cele trei lumi s'au născut din cinci elemente.

Sfânta carte a lui Dharma, instruitoarea distinsului Artha și călăuza sigură a lui Moksa este această carte, pe care Viasa, înțeleptul fără de pereche, ni-a dat-o nouă.

Marele ascet Dvapaiana, în timp de trei ani, a alcătuit această minunată istorisire, cât timp sufletul lui s'a înălțat în contemplarea ființei lucrurilor.

Morala din această carte, care se referă la lucrurile vieții de toate zilele, la fermecările simțurilor, și la eliberare, se poate găsi pretutindeni; ceea ce , însă, nu se poate găsi în această operă, zadarnic am mai căuta pe lume.

I. Originea eroilor

1. Nașterea lui Viasa

Pe țărmul Iamunei, unde fluviul se unește cu sfântul Gange, odată, foarte demult, a trăit un rege, ai căror supuși, din moși strămoși, se îndeletniceau cu pescuitul. Și într'o zi acești supuși au găsit într'un pește mare o fetiță de toată frumusețea. Mama ei, divina Apsarasa, în urma unui blestem trebuia să trăiască în chip de pește. Regele pescarilor a adoptat făptura mică și a crescut-o în palatul său. Satiavati – astfel a fost numită – se făcu fecioară încântătoare, întunecând cu frumusețea pe toate semenele ei. Dar, totuși, purta cu sine urma nașterei: pe cât de fermecătoare era apariția ei, pe atât de neplăcută îi simțea oricine apropierea, deoarece corpul îi răspândea un miros de pește.

Acest lucru o chinuia cumplit pe frumoasa fată și ziua-noaptea se gândea cum să scape. S'a hotărât, ca prin pocăință, prin lăpădare de sine să câștige mila zeilor. Zile întregi petrecea pe malul fluviului, trecând cu luntrea ei pelerini evlavioși.

Într'o zi, când sfârșită de chin, aștepta pe țărm, sosi la Iamuna un mare Risi, Parasara, care prin viața sfântă, ce o ducea, a dobândit putere suprapământească. Când a zărit pe Satiavati, frumusețea ei i-a încătușat simțurile și dintr'odată s'a trezit în el dorința să procreeze urmași cu dânsa. Pe când își turana în cuvinte pornirea sa, fiica regelui pescarilor răspunse:

— Voi fi a ta, o mare sfânt, dacă cu suprapământeasca ta putere mă vei scăpa de mirosul de pește. Și trebuie să'mi mai promiți, că îndată ce-ți voiu fi născut copilul, voiu fi redobândit imaculata mea virginitate.

Parasara promise totul, și abia îmbrățișă pe Satiavati, că trupul fetei pierde ca prin farmec mirosul de pește, dobândind și răspândind un dulce, admirabil parfum. Și grație fermecatei puteri a marelui Risi, sorocul se împlini în negândit de scurtă vreme, născându-se un fiu pe una din insulele fluviului Iamuna, care se numi Dvapaiana, ceea ce însemnează copilul insulei. Iar după naștere, fata redobândi virginitatea, după cum făgăduise sfântul. Parasara binecuvântă pe mamă și pe fiu, luând din nou drumul pribegiei.

Copilul crescu și când ajunse flăcău, se trezi în el natura tatălui său. Se hotărî să fie pustnic și se despărți de mamă cu cuvintele:

— Mamă, oricând vei avea nevoe de fiul tău, gândește-te la mine, și eu voiu fi la dispoziția ta.

Apoi s'a retras în codri, unde petrecând în contemplări adânci și-a dedicat viața studiului și orânduirei sfintelor *Vede*. Pentru această pioasă muncă primi mai târziu numele de Viasa, ceea ce însemnează orânduitor.

Satiavati, însă, ducea în casa regelui pescarilor, părintele să adoptiv, viața ei de mai înainte. Frumusețea ei, mai strălucitoare ca totdeauna, răspândea un farmec negrăit, însoțind parfumul corpului său.

2. Bhisma

În orașul Hastinapur domnea Pratipa, un mare rege din seminția lui Bharata. Din vremi străvechi această familie era obârșia marilor regi, a Ciacravarților, care, cu calitățile lor sufletești și cu puterea de neînfrânt a armelor, au știut să țină în respect pe toți principii țării lor. Nici nu se putea altfel, când strămoșul glorioasei semințiii era Bharata, fiul regelui Dușanta și al Sakuntalei, pe care, odinioară, zeii îi făcuseră stăpâni ai întregului pământ.

Când regele Pratipa simți că i se apropie moartea, chemă la sine pe fiul său, care, trup și suflet, era demn de strămoșii săi. Și când tânărul Santanu, astfel se numea, se apropie de bătrânul său tată, Pratipa îi zise:

— Fiul meu, îndelung purtat-am grijile domniei, iată, mă apropiu de sfârșitul vieții și pentru aceasta depun coroana. Poartă-o cu glorie. Vei ști însă că la nașterea ta zeii mi-au desvăluit soarta care te așteaptă. Pe țărmul sfântului Gange vei întâlni într'o zi o femee frumoasă: ia-o de soție, deoarece zeii ți-au destinat-o. Dar ia seama: să nu te interesezi niciodată de originea ei și orice va face, fi liniștit și nu te împotrivi ei. Vei vedea că ea va fi fericirea vieții tale.

Santanu făgădui supus că va asculta poruncile tatălui său. Cu acestea, Pratipa predă imperiul fiului său, iar el se retrase în codri, ca să petreacă în sfântă pustnicie zilele ce-i mai rămâneseră. Și nu peste mult zeii au purtat pe sublimele drumuri ale cerurilor pe dreptul domnitor.

Regele Santanu conducea cu vitejie și înțelepciune treburile țării. Dar inima i-o mistuia dorința după soția promisă de zei. Din această cauză, de câte ori grijile stăpânirei îi dau voe, rătăcea pe țărmul Gangelui. Vâna sau hoinărea, așteptând cu inima tremurătoare apariția femeei trimisă de soartă.

Și într'o zi, când tocmai își desfăcea rugător brațele spre apele înspumate ale fluviului, o fecioară fermecătoare îi apăru în cale, agrăindu-l cu aceste cuvinte:

— Salut ție, rege Santanu!

Santanu, tresărind de bucurie, se'ntoarse către încântătoarea femee, întrebând-o:

— Spune, tu ești aceea pe care mi-au sortit-o zeii?

— Eu sunt, răspunse frumoasa. Dar ia seama, regele meu, să nu întrebi mai mult.

— Fii cine vrei, răspunse regele însuflețit, nu cercetez proveniența ta. Sunt mulțumit că te pot numi a mea.

— Voiu fi lumina vieții tale, cât n'o să-ți uiți de promisiune, spuse fata și, cu obraji îmbujorați, surâzătoare, se strânse la pieptul lui Santanu, care, fericit, îmbrățișa acest dar al cerurilor.

Și după ce regele își conduse mireasa în jurul focului sfânt, trăi în fericită dragoste cu frumoasa lui soție, până când această îi născu un fiu. Dar cât de negrăită a fost surprinderea lui Santanu, când a văzut cu groază că soția sa duce pe noul născut pe țărmul Gangelui și-l aruncă în valuri, spunând:

— Dragostea umană ți-a dat viața, iubirea cerească îți dă moartea!

Santanu își aminti porunca, nu zise, nu întrebă nimic. Dar inima lui se mîstuia și mîsterioasa enigmă nu-i dădea odihnă nici ziua, nici noaptea. Femeea, însă, în cursul anilor mai născu șase copii, aruncându-i iarăși, până la unul, în apa Gangelui, cu aceleași cuvinte pe care le roștise la jertfirea primului copil.

Când însă mîsterioasa femee născu al optulea copil, regele Santanu nu se mai putu ștăpâni, și, uitând de promisiune, cu inima înspăimântată, strigă către soția sa:

— Spune, cine ești tu, tainică și groaznică femee, și de ce-ți ucizi copiii? O, lasă viața măcar acestui ultim copil!

Femeea privi trîstă în ochii bărbatului său și răspunse:

— Fie precum dorești, Santanu. Dar ți-ai călcat promisiunea și acuma trebue să te las. Pentru că, trebue să știi, eu sunt Ganga, zeița sfântului fluviu. Ascultă-mi povestea. Cei opt Vasudeva, zei ai pământului, au răpit lui Vasîsta Vaca fermecată, al cărei lapte dă tinerețea vecinică. Și când puternicul sfânt, a cărui suprapământească forță se întrece cu a zeilor, a observat aceasta, groaznic blestem roști asupra hoților: „Coborâți-vă în naștere pământească și suferiți chinul de-a fi muritori!" Zeii pământului m-au căutat, atunci, și întrîstați mi-au povestit ce s'a'ntâmplat, spunându-mi: „O, Ganga, blestemul grozav al marelui sfânt apasă asupra noastră. Fii milostivă cu noi: îmbracă haina omenească, naște-ne și ucide-ne apoi numaidecât în sfintele tale valuri, ca să putem scăpa cât mai curând de chinul de-a fi muritori." Mi-au câștigat inima și am răspuns: „Îndeplinesc dorința voastră, dar căutați-mi un bărbat vrednic de mine, ca în sămânța lui să vă pot concepe. Cei opt Vasudeva te-au ales pe tine, drept cel mai nobil și mai vrednic dintre domnitorii pământului. Acum m-am învoit la toate cu bucurie, pentru că te-am ținut demn ca'n întruparea mea muritoare să'mi fi bărbat. Zeii pământului, însă, au promis că'n ultimul copil se va întruchipa câte o optime din ființa fiecăruia, lasă-l să trăiască până la sfârșit viața omenească și să câștigi tu premiul în ființa fiului de obârșie zeiască.

— Acum înțelegi de ce totul a trebuit să se întâmple așa. Ia-ți copilul și fii fericit: ceasul despărțirei a bătut, trebue să te părăsesc!

Cu aceste cuvinte zeița a dispărut, lăsând în urmă copilul și amintirea ei în inima bărbatului frământat de amară durere după soția sa.

Regele dădu copilului numele Bhisma. Iar Bhisma din zi în zi creștea și se întărea, până ce a devenit un tânăr de o frumusețe strălucitoare și un războinic fără pereche.

3. Renunțarea lui Bhisma

În timpul adolescenței lui Bhisma, toate simțirile tatălui erau îndreptate asupra lui și doar cu surdă durere se gândea la soția plecată. Când însă copilul deveni bărbat, inima regelui Santanu fu prinsă iarăși de dorința de-a'și împărți zilele cu o soție. A început din nou să hoinărească, cutreerând desișurile codrilor zile întregi la vânătoare.

Și într'o zi, când tocmai colinda pe țărmul Jamunei, zări pe Satiavati, frumoasa fiică a regelui pescarilor. Fermecătoarea femee, stând pe țărmul apei, îi trezi în amintire întâlnirea cu prima lui soție. Nu se putu împotrivi ispitei întrupate în chipul

frumoasei Satiavati și-i ceru mâna de la tatăl ei, regele pescarilor. Aceasta se'nvoi să-i dea fata, dar numai cu condiția ca Santanu să primească a avea urmaș la tron pe fiul ce-l va naște Satiavati.

Dar regele nu vrù să'și desmoștenească pe întâiul său copil, pe Bhisma, mai cu seamă că-l învestise cu solemnitate ca Iuvaradja, moștenitor de tron. Trist, se întoarse acasă, în capitală, și ziua-noaptea nu se gândea decât la frumusețea Satiavatiei. Abia de atingea mâncarea și băutura. Palid și tăcut rătăcea prin sălile palatului.

Bhisma, fiu credincios, îl privea cu inima strânsă, și într'o zi îi zise:

— August părinte, spune-mi, ce durere te mistue? Poate să-ți fiu de ajutor și-o să putem înlătura necazul.

Regele Santanu încurcă, doar, câteva vorbe, nevoind să desvălue pricina durerii. Dar în urmă, după calde și stăruitoare cuvinte, mărturisi că o groaznică luptă sufletească îi sfâșie inima, zicând:

— Datoria ce o am față de tine luptă în inima mea cu iubirea și mă tem că singura jertfă a acestei lupte va fi viața mea.

Și povesti totul. Bhisma sta tăcut în fața tatălui său, dar deoarece în sufletul lui nu era nici urmă de egoism, răspunse dintr'o dată:

— Tată, renunț la tron. Voiu merge însumi la regele pescarilor și-ți voiu aduce pe Satiavati.

Zadarnică fu împotrivirea tatălui, Bhisma rămase hotărât. Căută pe regele pescarilor, se prezentă și, cerând pe Satiavati pentru tatăl său, vorbi astfel:

— Iau martori pe cei treizeci și trei de zei: promit să trăesc virgin până la moarte, ca nici măcar din cauza vr'unui urmaș de-al meu să fie ceartă pentru succesiunea la tronul la care eu acum renunț.

Regele pescarilor, la aceasta, se învoi, și Bhisma duse acasă cu pompa cuvenită pe Satiavati, regeasca mireasă. Bucuria lui Santanu era nemărginită, dar totuși îl durea inima că a fost silit să lipsească de tron pe nobilul său fiu. Dar Bhisma îl liniști și nunta avu loc în mijlocul unor serbări fără pereche.

În cursul vremei, Santanu avu doi copii de la această soție: Citrangada și Vicitraviria. Dar abia crescură copiii și regele Santanu muri, urmând pe strămoșii săi pe Marele Drum. Iar Norocul, se vede, n'a privit cu ochi buni pe urmașii săi, pentru că primul copil, înainte de-a ajunge la tron, a căzut în luptă cu un Gandharva. Atunci Bhisma, care luase asupra-și grijile domniei, învesti ca rege pe cel mai tânăr.

4. Amba

Bhisma se hotărî să caute o soție tânărului Vicitraviria, pentru că avea pe suflet soarta seminției regești. Regele din Kași tocmai atunci aranja pentru cele trei fiice ale sale sărbătoarea „Svaiamvara", cu care ocaziune fiicele de regi își aleg bărbații din potopul de domnitori adunați acum din depărtări. Fiicele regelui din Kași, Amba, Ambica și Ambalica, erau vestite în toată lumea prin frumusețea lor și astfel nu e mirare că

aproape toți regii Indiei veniseră la această serbare. Capitala din Kași părea că a cuprins în ea pe toți zeii, căci regi din toate părțile, cu pompoase suite, veniseră la Svaiamvara pe care de luptă strălucitoare, împodobite cu drapele, pe spate de elefanți puternici cu pași tunători, pe cai îmbrăcați.

Dar când oștirea de pețitori se adunase pe câmpia ce se întinde sub zidurile orașului, și regele ducea în fața ei frumoasele sale fete, dintr'o dată un durduitor car de luptă străbătu în mijlocul mulțimii și până ce vizitiul a oprit caii, eroul străin, sosit acuma, prinse pe cele trei fete, le ridică în car și strigă:

— Sunt Bhisma, fiul regelui Santanu, și am venit să duc cu mine aceste trei frumoase fecioare! Să hotărască vitejia dacă vor fi sau nu ale mele! Haideți, viteji războinici! Cine îndrăznește să mi le ia?

Murmur furtunos a fost răspunsul. În zăngănit de arme și strigăte de goarne, regii săriră în carele lor de luptă sau se urcară pe spatele elefanților. Ca un puhoi cutropitor se repeziră pețitorii îndârjiți asupra singuratecului erou. Dar spăimântătorul arc al lui Bhisma revărsă o adevărată ploae de săgeți asupra potrivnicilor. Cai, elefanți, luptători se prăbușeau în jurul lui în țărână. Zadarnic porniră din nou și din nou la atac împotriva lui, nimeni nu se putea împotrivi săgeților potopitoare ale mărețului fiu al Gangei, spăimântătoarei sale lănci și fulgerătoarei sale săbii.

În cele din urmă, luptătorii, istoviți, au început să se retragă, amestecându-se, pe când Bhisma plecă victorios cu prada sa, cele trei fete de rege.

Când a ajuns în Hastinapur, a dus fetele înaintea Satiavatiei și-a zis:

— Am adus aceste trei frumuseți pentru fiul tău, Vicitraviria, să le ia de soții și să procreeze cu ele urmași regești.

Dar când au început să se pregătească de ceremonia căsătoriei, Amba, cea mai mare dintre fiicele regești, se îndreptă spre Bhisma:

— Mărite luptător – zise –, tu cunoști bine mulțimea legilor divine și umane; spune, cum pot să fiu eu soția lui Vicitraviria, când în inima mea port ca un altar chipul regelui din Salva. I-am promis de mult mâna mea și nu pot să'mi calc cuvântul. Lasă-mă, dar, să mă întorc la el.

Dreptul la inimă, Bhisma, găsi cu cale durerea și credința nenorocitei fiice de rege și, cu o escortă strălucită, o și trimise regelui din Salva. Aceșta însă nu voi s-o primească, izbucnind:

— Aș merita moartea dacă aș primi în casa mea o femee pe care a răpit-o altul și a gonit-o când i s'a urât de ea. Fugi la cel pe care l-ai urmat cu atâta bucurie.

Amba izbucni în lacrimi și, plângând, căzu în fața celui supărat:

— O, logodnicul meu – se ruga –, nu de bună voe am urmat pe tâlhar, cu puterea m-a răpit în carul lui de luptă, după cum ai putut vedea și tu, căci erai acolo. Dar nu m-a atins nici cu un deget și, când i-am spus că inima mea nu te vrea decât pe tine, m-a trimis numaidecât. O, nu mă arunca în rușine!

Dar regele, neîndurat, nu mai vrù s'audă nimic și o goni.

***

Nefericita Amba, cu inima desnădăjduită, s'a retras în codri. N'a mai vrut să se întoarcă între oameni, căci n'ar fi fost împărtășită decât cu rușine, ca o femee respinsă și pierdută. În adâncul pădurii căută pe bunicul său, care, între pustnici sfinți, ducea o viață de pocăință. Îi povesti totul și bătrânul pustnic răspunse:

— Nu te întrista, fiica mea. Prietenul meu, marele Parasurama, fiul lui Djamadagni, spaima Kșatriilor, te va păzi de rușine. Pentru că el, într'o ființă, e și brahman și războinic, și nimeni, niciodată, n'a putut să-l învingă în luptă. Îl va sili pe Bhisma să te primească din nou și să fii soția lui Vicitraviria.

Când puternicul Parasurama sosi la chemarea prietenului și auzi despre ce este vorba, luă numaidecât sub protecția sa pe Amba, zicând:

— Bhisma a fost odinioară cel mai distins elev al meu în mânuirea armelor. O să văd acum dacă'și întrece maestrul.

Chiar a doua zi în zori porni cu Amba pe carul său de luptă spre Hastinapur și, trimițând un crainic lui Bhisma, îl provocă la luptă.

Bhisma se grăbi supus înaintea gloriosului său maestru și, salutându-l plin de respect, întrebă:

— De ce mă provoci să'mi măsor arma cu a ta, când eu te cinstesc ca pe un tată?

Parasurama răspunse:

— Ia înapoi pe Amba și dă-i-o de soție lui Vicitraviria, și atunci ne putem strânge mâna ca buni prieteni.

Dar Bhisma își înălță cu mândrie capul:

— Cine ar putea răbda în casa lui pe femeea care poartă în inimă chipul altui bărbat? Ar însemna să ție o viperă în pat. Cu respect mă plec în fața ta, maestre al meu, dar pentru dreptate stau față'n față chiar cu tine.

S'a început lupta. Cei doi eroi s'au ciocnit cu carele de luptă, împroșcându-se unul pe altul cu ploae de săgeți. Zeii și-au lăsat cereasca patrie și, nevăzuți, s'au adunat în jurul luptătorilor ca să privească până la sfârșit aprigele loviri. Caii lui Bhisma căzură unul după altul sub săgețile lui Parasurama. Dar fiul Gangei înhămă cai noui și, neclintit, ținea piept atacurilor spăimântătorului brahman-războinic. Trupul lui Parasurama sângera acum din răni nenumărate, când lancea lui zvârlită cu o grozavă putere, străpunse pieptul vizitiului lui Bhisma, rănind pe însuși Bhisma. Amba, care aștepta la marginea pădurei sfârșitul luptei, văzù cu bucurie cum Bhisma se clatină pe car, iar caii neînfrânați îl răpesc, după ce vizitiul căzu mort. Dar în această clipă, nevăzuți de ochi omenești, cei opt Vasudeva înconjurară pe Bhisma, în care trăia făptura lor divină. La atingerea zeilor, Bhisma își recăpătă puterea. Alături stătea Ganga și puse mâna pe hățuri. Zeița a implorat Creatorului lancea neînvinsă, și arma divină acuma lucea în mâna fiului său. Bhisma ridică sus cereasca lance, năpustindu-se sălbatec spre potrivnic.

Dar Parasurama, când zări grozava armă cerească, înțelese că soarta nu-i dă voe să învingă pe Bhisma. Depuse arma și strigă cu glas puternic:

— Destul, nobile Bhisma. Recunosc că ești invincibil!

Eroii fără de pereche coborâră de pe care și cu o strângere de mână pecetluiră prietenia lor. Zeii s'au întors din nou în rai, iar Bhisma s'a înapoiat acasă, în Hastinapur. Parasurama comunică Ambei că Bhisma este invincibil și că, afară de zei, nimeni nu poate să-i mai ajute.

***

Amba s'a întors iarăși în pădure, cu inima plină de ură și de dorința răzbunării. A trăit în pocăință aspră în adâncimea codrului, până când, după mulți ani, într'o zi îi apăru Domnul pustnicilor, Siva, marele zeu, și zise:

— Cucernicia ta m-a câștigat: cere-mi o favoare!

Amba se prosternă în fața Clătinătorului tridentului și zise:

— Fă, o Mahesvara, ca Bhisma să moară de mâna mea!

— Așa să fie! răspunse Marele Zeu.

— Dar cum? întrebă pustnica. Cum voiu putea ucide pe invincibilul erou, eu, o slabă femee?

Siva răspunse:

— După moarte vei renaște iarăși, și va veni vremea că tocmai slăbiciunea ta va prăbuși puterea lui Bhisma.

Cu aceasta, Domnul Pustnicilor a dispărut. Dar Amba, a cărei inimă ardea de nerăbdătoarea dorință a răzbunării, făcu un foc mare în inima pădurii și se urcă pe rug, pentru a ajunge cât mai curând renașterea.

— Moarte lui Bhisma! – fu ultimul ei cuvânt.

5. Sikhandin

În clipa când Amba își prefăcea trupul în cenușă pe rug, soția lui Drupada, regele din Paniciala, concepea.

Regele încă nu avea urmași și aducea jertfe continue zeilor, ca să-i dea un fiu. Când regina născu copilul, văzù cu groază că este fată. Nu îndrăsni să-i mărturisească soțului, temându-se ca nu cumva desamăgirea lui să cauzeze moarte. Astfel, se hotărî să spună că e băiat și să-l crească așa, până când va naște cu adevărat un fiu. Bucuria lui Drupada nu mai avu margini când soția îi spuse că a născut băiat. Primi numele de Sikhandin și mama păzea copilul cu mare grijă, îngrijindu-l singură și nelăsând pe străini nici să se apropie, astfel că mai târziu toată lumea îl știa băiat. Și, de vreme ce nu mai avea copii, se gândea cu spaimă că într'o bună zi taina poate fi descoperită.

Și într'adevăr: sosi vremea când regele Drupada, privind la fiul său, acum flăcău, își zise:

— Copilul e flăcău: am să-l însor cu fiica regelui din Dsarna. Astfel alianța țării noastre va fi mai puternică prin această legătură.

A avut loc și ceremonia; Sikhandin și-a condus mireasa în jurul focului sfânt și după aceea s'a retras cu ea în camera nupțială.

Pe tatăl său a putut să-l amăgească, dar pe mireasa aprinsă în flacăra iubirii – nu. Fiica de rege văzù în Sikhandin femeea şi, supărată, o goni cu un râs batjocuritor. Iar regele din Dsarna, înfuriat pentru ruşinea ce i-a ajuns familia, porni cu oaşte împotriva lui Drupada, ca să răzbune sângeros insulta.

Sikhandin, mai bine zis Sikhandini – căci era femee –, disperată, s'a refugiat în pădure. Ştia că a adus pieire asupra imperiului tatălui său şi era plină de amărăciune că a trebuit să se nască femee.

Suspinând, se pierdu în desişul codrului, vărsând ploae de lacrimi. Aşfel a văzuto Sthuna, bunul Iakşa al pădurei, sluga lui Kuvera, zeul comorilor. I s'a înduioşat inima de fata care plângea şi, ieşindu-i în cale, a încercat să o mângâe. Dar când a văzut că nu poate să-i usuce lacrimile în nici un chip, îi zise:

— Fiica mea, trebue să ştii că am puterea farmecelor. Cere-mi un lucru – o să-l ai –, dar nu mai plânge!

Sikhandini privi pe Iakşa printre lacrimi şi spuse:

— Fă să mă schimb în bărbat.

Sthuna mărturisi cu triŝteţe că puterea farmecelor lui eŝte slabă pentru aşa ceva. Dar când fata izbucni din nou în plâns amarnic, compătimirea atât i se înŝtăpâni pe suflet, că se adresă aŝtfel către Sikhandini:

— Ei, nu mai plânge! Am promis să-ţi împlinesc dorinţa. Deşi nu te pot schimba în bărbat, pot totuşi să'mi schimb sexul cu al tău. Fii bărbat, precum eu, în locul tău, voiu trăi ca femee aici, în inima pădurii. Dar trebue să'mi juri că peŝte un an vei veni din nou aici pentru a ne preschimba sexele.

Sikhandini primi fericită condiţiunea şi, sub puterea vrăjii bunului Iakşa, părăsi pădurea ca bărbat. S'a întors la regele din Dsarna, şi când aceŝta s'a convins că are în faţă un bărbat, cu adevărat, şi-a muŝtrat cu asprime fiica, ce făcuse cu el o glumă atât de urâtă. S'a împăcat cu Drupada; iar fiica regelui a primit supusă muŝtrarea, căci bărbăţia tânărului cavaler a răsplătit-o din belşug pentru toate.

Sthuna, cel bun la inimă, îşi trăia viaţa în aceŝt timp în codri, având chip de femee. Într'o zi însă, sosi în pădure ŝtăpânul Iakşilor, zeul avuţiei, Kuvera, şi când ajunse la adăpoŝtul slugii sale, întrebă surprins pe cei ce-l însoţeau de ce Sthuna nu se grăbeşte să-l întâmpine şi să-l salute? Aceştia cercetară pădurea, descoperind pe bietul Iakşa, care, ruşinat de înfăţişarea sa femeiască, s'a ascuns din faţa ŝtăpânului său în desişul unui tufiş. Îl aduseră în faţa lui Kuvera şi nenorocitul poveŝti, tremurând, iŝtoria transformărei sale în femee. Domnul Iakşilor se supără, neputând tolera ca unul dintre supuşii săi să fie obieŝt de râs în ochii lumii. Şi bleŝtemă pe bietul Sthuna să rămână femee până în ziua când acela căruia i-a împrumutat fiinţa bărbătească va muri.

Când, împlinindu-se un an de la schimb, Sikhandin veni în pădure cu inima întriŝtată, având să se întoarcă de acolo din nou ca Sikhandini, nefericitul, apăsat de bleŝtem, Iakşa – acuma Iakşini – îi poveŝti cele întâmplate şi, cu ochii plini de lacrimi, respinse schimbul.

Sikhandin se înapoie vesel şi mândru acasă, în capitala tatălui său, din mila sorţii

fiind bărbat până la moarte! Și Sikhandin, în ființa căruia trăia sufletul Ambei de odinioară, își petrecea zilele în exercitarea armelor. Uitase de nașterea lui anterioară, dar, tainic, simțea în el o putere fatală, care îi ducea pașii spre viitoarea răzbunare.

6. Pandu și Dhritarashtra

Cu o întrupare ne-am grăbit înainte, în timp, să ne întoarcem în Hastinapur, unde Bhisma, după ce s'a luptat cu Parasurama, i-a dat lui Vicitraviria, ca soții, pe celelalte două fiice de rege, pe Ambica și Ambalica.

Dar seminția Satiavatiei era urmărită de o soartă rea. Cele două soții ale lui Vicitraviria au rămas sterpe, iar tânărul rege – de par'că această durere i-ar fi tăiat în două firul vieții – a urmat în curând prin poarta Morții pe tatăl și pe fratele său. Pe inima Satiavatiei coborî o neagră durere. Zadarnic asigurase tronul fiilor săi, căci a trebuit să le supraviețuiască, și iată-o, tot fără urmaș.

Atunci îi veni în minte sufletul bun al lui Bhisma, și își zise:

— Se vede că aceasta este voința zeilor: cerurile n'au vrut să-l înlăturăm pe Bhisma.

Și adresându-se fiului lui Santanu:

— Cerul ție ți-a destinat tronul, ia deci în mâna ta sceptrul.

Dar Bhisma răspunse:

— Am declarat că renunț la tron. Un bărbat poate să'și dea cuvântul numai odată, iar să și-l schimbe nu mai poate niciodată.

Zadarnică a fost orice rugăminte. Regina văduvă, în sfârșit, rugă pe vrednicul erou, ca, potrivit obiceiurilor străbune, să procreeze urmași cu soțiile lui Vicitraviria. Dar Bhisma răspunse:

— Am chemat de martori zeii când am promis să rămân virgin până la moarte. Soarele poate să'și piardă lumina, focul căldura, luna razele răcoritoare, însuși Indra puterea de-a înfrâna pe demoni, și Dharma poate preda altuia scaunul justiției –, dar Bhisma niciodată nu va rămâne necredincios cuvântului dat.

Regina văduvă, văzând că Bhisma este neclintit în hotărârea sa, își călăuzi spre alte direcții frământarea. Atunci se gândi la pustnicul Viasa, primul său copil. Abia-i veni în minte acest gând, că Viasa, credincios promisiunii sale, îi apăru în față. Ascetismul neîndurat, de atâția ani, îi dăduse un exterior spăimântător: părul îi atârna în bucle mari și deslânate pe umeri și era plin de frunze uscate, barba îi ajungea la brâu, iar trupu-i chinuit era ca un cadavru negru, uscat la soare, și toată făptura lui degaja mirosul ce-l au sălbăticiunile codrului. Numai ochii lui mari străluceau în lumina înțelepciunii supraomenești. Și zise mamei sale:

— Ce dorești, mamă?

— Îți cer, răspunse mama, ca după obiceiul strămoșesc să procreezi urmași cu văduvele fiului meu. Bhisma se ține, neclintit, de promisiunea făcută și astfel, dacă nu îndeplinești această dorință a mea, nobilul neam al Kuruizilor se stinge. În afară de Bhisma, tu ești singurul bărbat înrudit cu acest neam.

Viasa înțelese dorința mamei sale și, cu toate că era străin de orice poftă trupească, se declară gata să împlinească dorința Satiavatiei. Făcându-se seară, intră în apartamentul văduvelor regelui, unde patul nupțial, împodobit cu flori, era gata. Dar când Ambica, soția mai vârstnică a regelui, își opri ochii asupra ascetului, urâțenia acestuia îi cauză o aversiune atât de puternică, că numai cedând poruncii grozave a datoriei putu să-i suporte îmbrățișarea. Și pe când ascetul strângea în brațele sale trupul minunat al tinerei văduve, Ambica, înspăimântată, închise ochii, să nu vadă îngrozitoarea-i pereche. A doua zi, apoi, cealaltă văduvă a lui Vicitraviria, sora Ambicăi, Ambalica, schimbă pe sora sa în patul nupțial. Și Ambalica găsi trupul lui Viasa la fel de respingător, că sângele ei, par'că îngrozit de-a se amesteca cu al ascetului, năvăli în tainițele inimei, iar fața ei prinse paloarea morții când simți lipindu-se de sine trupul negru al lui Viasa.

Împlinindu-se vremea, cele două regine au născut doi fii. Dar fiul Ambicăi, pentru că mama sa a închis îngrozită ochii când l-a conceput, s'a născut orb; iar copilul Ambalicăi, deoarece mama sa prinsese paloarea morții la procrearea lui, era palid ca un cadavru în lumina lunii. Pentru aceasta a primit numele Pandu, iar pe fratele său vitreg l-au numit Dhritarastra.

După obiceiul strămoșesc, Viasa trebui să mai doarmă o noapte cu văduva cea mai vârstnică, dar aceasta atât era de înspăimântată de îmbrățișarea ascetului, că prin întuneric a trimis o sclavă în locul ei în dormitor. Sclava născu de asemenea un copil, care primi numele Vidura.

Iar Viasa, după împlinirea datoriei, se reîntoarse în codru, ca să'și continue opera sa de ascet.

7. Nașterea Kauravilor și a Pandavilor

Până ce crescură cei trei copii, ocârmui Bhisma, dar numai ca guvernator, nu ca rege. Și când copiii deveniră bărbați, pentru că Dhritarastra era orb, ajunse domnitor Pandu.

Dhritarastra se însură cu fiica regelui Gandharilor, Ghandari, care, văzând că soțul ei este orb, merse cu compătimirea până acolo, că se legă și dânsa la ochi, nemaivoind să vadă lumina, pe care ochii bărbatului său n'au văzut-o niciodată. Când Viasa auzi de abnegațiunea fără pereche a virtuoasei soții, apăru în fața ei și-i zise:

— Cere'mi o favoare și cu ajutorul puterei mele suprapământești, voiu face să se împlinească.

— Sfinte – răspunse Gandhari –, fă să am o sută de copii de la bărbatul meu.

Viasa i-a îndeplinit dorința și într'un chip misterios i s'au născut lui Dhritarastra o sută de copii și o fată. Cel mai mare dintre copii era Duriodhana. L-au numit astfel pentru că se profetise despre el că va fi puternic și un luptător greu de învins.

Pandu și-a luat două soții, cea dintâi, numită Pritha, sau Kunti, fiica regelui din Sura; cealaltă, sora regelui din Madra. Și se numea Madri.

Dar regele Pandu era urmărit de un blestem greu. Încă înainte de a se însura, se duse într'o zi la vânătoare în pădure, unde zări într'un desiș o pereche de căprioa-

re. Le luă numaidecât la țintă și săgeata înfricoșătoare străpunse sărmanele animale, care se prăbușiră în iarba înaltă. Pe când regele se grăbia spre jertfele căzute, țapul dispăruse, iar în locul lui ședea un ascet, care, înfuriat, cu ochii înlăcrimați de sânge, îl privi și-i zise:

— Rege profanator, ce nu regreți să stingi viața unei perechi de căprioare, tocmai când a odrăslit în ea viață nouă, află că eu m'am întrupat în căprioară, vrând astfel să mă închin marei legi a ființării. Acum te blestem și clipa morții tale să fie îmbrățișarea, când gura ta va atinge gura femeei.

La aceasta, ascetul a dispărut, iar regele Pandu, trist și mai palid chiar ca de obicei, s'a întors acasă.

Dar blestemul l-a tăinuit, și astfel, când a sosit timpul căsătoriei sale, nu s'a putut împotrivi. Însă abia și-a condus miresele în jurul focului sfânt, că s'a retras numaidecât în codri, pentru că – așa spunea – ar fi făcut promisiunea că se va face pustnic. Nevestele l-au urmat credincioase în pădure, trăind acolo cu stăpânul lor, și membrele lor frumoase, în loc de haină regală, erau acoperite de straie simple. Aici Pandu le mărturisi că un blestem grozav îi face imposibilă bucuria iubirei și-l așteaptă trista soartă de a muri fără urmași.

— Cine va jertfi apă sufletului meu – se întreba el – ca să'mi pot trăi liniștit fericirea pe lumea cealaltă?

Pritha, prima soție, se coborî adânc cu gândul în soarta celor morți și'și reaminti un lucru, petrecut în timpul când încă era fată. Marele sfânt Durvasa îi vizită odată în capitala tatălui său. Și Pritha întâmpină cu atâta cucernicie pe marele rișii, că acesta rămase fermecat cu desăvârșire și drept răsplată îi dete fetei puterea ca, oricărui zeu s'ar ruga, să poată concepe urmași cu acela, fără a'și pierde virginitatea. Pritha alese atunci pe Suria, zeul soarelui, și avu de la acesta un fiu frumos. Abia dădu naștere copilului și, temându-se ca bunul său nume să nu fie pătat, lăsă copilul pe țărmul Iamunei, în voia sorții, gândindu-se că Soarele, tatăl acestuia, nu-l va lăsa să se piardă. Așa se și întâmplă. Nandana, grăjdarul lui Dhritarastra, îl găsi pe copilul în urechile căruia străluceau verigi de aur și al cărui trup era acoperit de un scut, pe care-l avea din naștere și pe care se jucau vesele razele soarelui strălucitor. Acest *suta* și soția sa au luat copilul și l-au crescut, crezând că acesta este o răsplată a cerurilor pentru jertfele aduse, întrucât ei demult doreau un copil. Părintele adoptiv al fiului născut din Suria și din Pritha dădu acestuia numele de Karna.

Acum regina își aduse aminte de sfintele jertfe, hotărându-se să ceară strălucitorilor zei să procreeze urmași gintei regești a lui Pandu. Și cu sfântă evlavie s'a prosternat în fața celor Preaînalți:

— Îndurați-vă de mine și de Madri, pentru că nu există o creatură mai jalnică pe lume decât femeea sortită să nu rodească niciodată!

Iar zeii își reamintiră de promisiunea puternicului Durvasa, a cărui putere suprapământească se întrecea cu a cerurilor, și ascultară dorința femeii. Iar zeii se coborâră la femeile de pe pământ, sub a căror inimă au procreat nobili urmași. Pritha născu în pădure trei copii, iar Madri făcu să vadă lumina zilei doi gemeni.

Cel dintâi copil al Prithei, Iudhiṣthira, era fiul lui Dharma, ṡtrălucitorul zeu al vecinicei Dreptăți; al doilea, Bhima, era vlăṡtarul lui Vaiu, zeul vântului; iar cel mai tânăr era Ardjuna, conceput cu regina de însuși Indra, regele zeilor.

Gemenii, născuți de Madri, Nakula și Sahadeva, avură ca părinți pe cerești gemeni, frumoșii Asvini.

Pandu, fericit, recunoscu drept copii ai săi vlăṡtarele zeiești, și când văzù frumoșii gemeni, inima i se revărsă în simțirea morții: ṡtrânse la sine pe Madri și gura lui atinse buzele ei. În aceaṡtă clipă se împlini bleṡtemul sfântului din pădure și regele Pandu se răṡturnă mort în brațele soției sale.

Madri se consideră pe ea însăși cauzatoare a morții și își urmă credincioasă bărbatul, prin focul rugului, pe lumea cealaltă. Iar Pritha se întoarse cu copiii în Haṡtinapur.

II. Rivalitatea

1. Creșterea prinților

După moartea lui Pandu urmă la tron Dhritarașțra, cel orb. A foșt un domnitor drept și bun, dar din cauză că era lipsit de vedere, nu avea deștulă încredere în sine. Aceașță slăbiciune acumula mari primejdii.

Crescu pe cei cinci copii ai lui Pandu cu copiii săi, împreună, și vlășțarele de eroi se desvoltau frumos. Dar prinții Pandavi într'atât se reliefau cu diștinsele lor capacități, că galbena gelozie creștea zi cu zi în inima fiilor lui Dhritarașțra. Cât timp aceașță gelozie a pâlpâit ascunsă în inima Kauravilor ca jăratecul sub cenușă, nu a primejduit buna înțelegere a rudelor. Dar într'o zi aceașță tainică flacără a izbucnit, și de atunci nimic n'a mai putut-o știnge, decât ultimul îmblânzitor al tuturor pornirilor omenești, moartea.

Odată, întâmplător, copiii s'au jucat împreună în pădure. În așa-zisa luptă, Pandavii au luat la goană pe fiii lui Dhritarașțra, Duriodhana și frații lui, care s'au refugiat pe un copac puternic. Dar Bhima, care încă de copil era un fel de ștâncă uriașă, a prins copacul și l-a scuturat așa de sălbatec, că prinții Kauravi căzură de pe ramuri unul după altul, care rupându-și nasul, care lovindu-și spatele în cădere. Aceașță rușine ștrăbătu adânc în inima cu porniri neînfrânate a tânărului Duriodhana și, începând de-acuma, gelozia lui s'a transformat în ură. A atâtat într'una și pe frații lui împotriva Pandavilor, până când toți cei o sută de fii ai lui Dhritarașțra priveau cu dușmănie pe cei cinci veri. Între aceștea însă, copiii deveniră flăcăi și atunci regele încredință cu educațiunea lor pe doi brahmani, Drona și Kripa. Aceștia erau bărbați înțelepți și cu gândiri înalte, și pe lângă că erau brahmani, puteau servi ca modele în nobila știință a mânuirei armelor, ocupând aștfel loc de cinște și între brahmanii învățați și sfinți, precum și în rândul vitejilor Kșatrii. Cu deosebire Drona. Aceșt bărbat era adevărata întrupare a înțelepciunei, a sfintei virtuți, a cunoașterei *Vedelor*, ca și a capacității războinicului. El a devenit educatorul principal al prinților și a luat între discipolii săi, afară de cei o sută de fii ai lui Dhritarașțra și cei cinci copii ai lui Pandu, și pe fiul său, Asvatthaman, precum și pe fiul adoptiv al grăjdarului Nandana, pe coborâtorul din zei, Karna, în care a recunoscut calități neîntrecute de mare războinic. Și tinerii își însușiră pe întrecute adevărurile sfintelor învățături – mai presus de toate însă, cunoștințele războinice, care îi priveau mai mult în urma originei lor de viteji. Dar fiii lui Pandu s'au diștins și aici, întunecând cu calitățile lor trupești și sufletești pe tovarășii lor, și, dintre toți, doar Duriodhana, Karna și Asvatthaman se puteau măsura cu ei. Prinții Pandavi nu și-au desmințit obârșia lor cerească: Iudhișthira era înțelept, drept și neînduplecat ca însuși Dharma, tatăl său; puterea și iuțeala lui Bhima se luau la întrecere cu uraganul care desrădăcinează copacii, al cărui zeu, Vaiu, îl procrease pe el; Ardjuna ștrălucea cu sclipirea și puterea regelui cerurilor, Indra, biruitorul demonilor; iar Nakula și Sahadeva erau cu adevărat semenii pământești ai divinilor Asvini.

Rivalitatea se mărginea deocamdată la exercițiile războinice. Dar și aici fiii lui

Pandu au luat-o înainte. Iudhiṣthira, totdeauna, și-a învins tovarășii la luptele de care. Bhima era maeștrul lăncii grele și numai Duriodhana se apropia în meșteșugul acestei arme de dexteritatea Pandavului, fiind mai sprinten decât Bhima, deși nu avea puterea grozavă a acestuia. Ardjuna era favoritul lui Drona între toți discipolii săi: răsucea orice armă cu mână de maestru, dar cultiva cu predilecție arcul cu săgeți. Atât era de neobosit în tragerea cu săgeți, că și noaptea se furișa pe câmpul de exerciții, și acolo, la lumina unui mic opaiț, făcea să curgă ploaie de săgeți spre ținta ce de-abia mai putea fi zărită. Într'o noapte, maeștrul a dat peste harnicul său discipol și, temându-se ca nu cumva să-i strice acest exercițiu, dus la exces, i-a luat opaițul și i l-a spart. După aceasta, Ardjuna își făcea exercițiul în întuneric, și ochiul lui ascuțit, de vultur, s'a obicinuit într'atâta cu bezna, că nu peste mult lovea cu săgeata în țintă prin întuneric cu aceeași siguranță ca la lumina zilei. Drona, a cărui inimă o umplea de bucurie iscusința discipolului, în cele din urmă îi dărui arcul său fără pereche, numit Agneia. Nakula și Sahadeva se distingeau în mânuirea sabiei și de nedescris era grația frumoșilor tineri când cu trupuri elastice luptau pe prundișul arenei.

Nimic mai natural, de altfel, gelozia inunda inima lui Duriodhana cum în anotimpul ploios fluviul se revarsă peste țărmuri, rupând și spălând orice urmă a dragostei de rudenie, ce, poate, va fi mai rămas în sufletul lui. Și când tinerii se luau la întrecere, luptând împreună, la tragerea cu săgeata, la aruncatul lăncii, la asvârlirea discului ascuțit de război, nu odată a zburat – ca din întâmplare – arma aducătoare de moarte spre Pandavi. Zadarnic era totul însă, cei din cer păzeau viața odraslelor lor, iar fiii lui Pandu nici nu bănuiau ce dușmănie fără margini îi paște. Cu inima curată, ei atribuiau și altora bunele lor însușiri, care îi făceau pe ei să strălucească. Adevărat că uriașului Bhima, cu gâtul ca de taur și cu trupul ca de tigru, îi plăcea s'arunce câteodată cuvinte provocătoare prinților Kauravi, dar acest obicei se năștea din natura lui și nu avea în sine nici o pornire mârșavă.

2. Jocul de luptă

Astfel se desvoltară vitejii tineri până ce se răsfățară în strălucirea deplinei bărbății. Atunci Drona, căruntul preot și luptător, se duse la Dhritarastra, și-i vorbi astfel:

— Mărite Domn, vlăstarele regești Kaurave și Pandave au ajuns vremea ca să poată da dovadă de virtuțile lor bărbătești în fața lumii. Prepară, dar, mari jocuri de luptă sub zidurile capitalei tale, cheamă la întrecere pe brahmanii sfinți, pe vitejii războinici, pe vrednicii de stimă vaisia – tot ce are mai bun poporul tău –, împreună cu principii vasali vecini. Să vedem cine încalică mai bine calul sălbatec, cine conduce cu mână mai sigură carul de luptă, cine aruncă mai departe lancea, cine trimite cu ochiul mai ager săgeata!

Mândria de tată se revărsă în inima domnitorului și cu vorbe pline de recunoștință răsplăti străduințele lui Drona.

— Tu, cel mai distins între brahmanii și războinicii de două ori născuți, te-ai achitat în chip nobil de misiunea încredințată. Aranjează tu însuți marile jocuri de luptă, stabilește locul și ziua, vestește regulele jocului în numele meu, al regelui. Căci ochii

mei sunt fără de lumină, pentru mine și arșița sudului e noapte întunecată: vieţuitori mai norocoși vor avea parte să privească întrecerea vitejilor tineri. Ia de ajutor pe fratele meu, bravul și cumintele Vidura, și fă ca să putem ține cât mai curând sărbătoarea jocurilor, de care sufletul meu de părinte a început să se bucure încă de pe acuma.

Drona, Kripa și Vidura au ales locul potrivit pentru jocuri. Înaintea zidurilor orașului, la marginea pădurei, se întindea o câmpie netedă, prin care străbătea până la sfârșit apa unui izvor cristalin. Drona a ridicat lângă izvor un altar, apoi profeţitorii din stele au hotărât ziua serbării. Arhitecți vestiți au construit tribune măestre, ce au fost acoperite cu covoare minunate, având să adăpostească pe rege, pe doamnele de la curte și pe curteni. Și când se rumeniră zorii zilei celei mari, poporul din oraşe și din sate se revărsa spre locul unde avea să fie emulația. Nobilii și căpeteniile războinicilor își așezară corturile albe la marginea câmpiei, iar poporul de la sate luă loc pe estrade improvizate sau pe vârfurile carelor înalte.

Și când soarele strălucì cu potop de raze asupra câmpului, cortegiul princiar porni spre terenul destinat pentru jocuri, unde regele și suita sa fură primiți de brahmani sfinți cu mâinile ridicate spre binecuvântare, iar de războinici și de popor cu vuet de urale. Spectatorii se așezară pe locurile ce li se cuveneau: în mijloc Dhritarastra cu soția sa, Gandhari; lângă ea Pritha, văduva lui Pandu; marele Bhisma, Vidura, și întreaga curte. La capătul arenei stăteau tinerii prinți, strălucind ca niște eroi cerești în armuri aurite, privind cu ochi mândri de jur-împrejur peste mulțime. Numai Karna s'a retras din fața atâtor priviri curioase, strecurându-se modest în spatele rândurilor de principi. Cum ar fi putut uita că dânsul nu e mai mult decât fiul sărmanului vizitiu? Cu toate acestea, în adâncul inimii lui simțea că-i vrednic de strălucirea unei nașteri mai înalte, și sub puterea unei dorinți, a unui impuls inconștient, își ridica ochii spre soare.

Regele Dhritarastra făcu un semn, și atunci ieși înainte Drona, urmat de fiul său. Trupul îi era acoperit de o manta albă ca zăpada, strânsă pe umeri de șnurul brahman, la gât îi atârna o salbă de flori ca pentru jertfă, iar buclele părului alb șerpuiau la vale pe umerii lați. Măsură câmpul cu pași solemni și se opri în fața altarului înconjurat de brahmanii pregătiți pentru jertfă. Sfântul preot vărsă unt topit și aruncă în flacără iarbă-*darbha*, apoi, cu glas murmurător, se rugă Celor de Sus să privească cu îndurare la încercarea bărbaților. La terminarea jertfei, izbucniră trâmbițile, buciumele, tobele și chimvalele și la sunetele lor se încordară mușchii strălucitorilor tineri, în timp ce înaintau în fața lojei regale.

Începu jocul. Unul după altul tinerii se succedară în arenă. Glasul spectatorilor amuțea, iar ochii se minunau la vederea isteţimilor fără de pereche. Împărțiți în două taberi, luptau când pe cai, când pe care de luptă, când pe spatele elefanților puternici, cu săgeata, cu lancea, cu discul, cu sulița, sau cu sabia și cu scutul, imitând adevărata luptă, perechi, după regulele scrimei. La sfârșit au trebuit să se lupte între ei cei mai distinși, pentru a se hotărî care este cel mai vrednic. Când sosi rândul pentru încercarea puterei, duelul fu deschis de Bhima și Duriodhana.

Ca doi elefanți sălbateci porniră unul contra celuilalt, învârtind în mâna dreaptă spăimântătoarele buzdugane. Abia au început, și spectatorii au simțit că aici luptă porniri mai aprinse decât se obicinuește în asemenea ocazii. Căci□ Duriodhana se repezi cu o putere nebună spre Bhima, cel cu statura asemănătoare unui turn, și pământul duduia sub lovirile năprasnice ale picioarelor lor.

Vidura descria cu vorba mersul luptei regelui orb și reginei, ce se legase să fie oarbă, pe când inima celeilalte regine se umplea de mândrie, văzând puterea fără de pereche și istețimea fiilor săi. Nici arbitrii luptei, nici chiar Drona nu puteau stabili superioritatea vr'unuia dintre luptători, și astfel duelul continua tot mai aprins. Nu mai era joc acesta, căci dacă unul dintre ei n'ar fi putut para loviturile înfuriate ale celuilalt, duelul se sfârșea, desigur, cu o moarte grozavă. Înfocarea luptătorilor s'a transmis și în sufletul spectatorilor – o parte erau pe lângă Bhima, o parte pe lângă Duriodhana –, și urale viforoase întovărășeau mersul luptei prinților:

— Salut lui Duriodhana, viteazul Kauravilor!

— Salut lui Bhima, mândrul fiu al lui Pandu!

Bătrânul Drona văzù furia pornirilor și zădărnicia luptei nedecise. Cu mâna ridicată înterveni și opri duelul. Vitejii tineri se plecară cu respect înaintea căruntului maestru și se întoarseră în rândul prinților. La un semn al lui Drona muzicanții tăcură. Și în mijlocul tăcerii, cu glas puternic, astfel vorbi maestrul:

— Să vie acum Ardjuna, pământescul seamăn al lui Indra!

Ardjuna se desprinse din rândul tinerilor și păși spre mijlocul arenei. Acolo se opri, salutând plin de respect pe rege, pe mamă-sa și pe maestru, apoi își roti privirea mândră, căutând cu ochi de vultur pe potrivnic. Dar nimeni nu păși în arenă. Duriodhana îl privea cu o ură înfundată, dar fiind istovit de lupta îndelungată, n'ar fi putut să lupte cu ruda pe care o ura. Rușinându-se, privi la frații săi, dar aceștia se uitau cu o admirație involuntară la Ardjuna, care, stând singur în mijlocul arenei semăna în adevăr cu tatăl său, Indra, aruncătorul de fulgere. Neprezentându-se nimeni ca să'și măsoare puterea cu a lui Ardjuna, tânărul își arătă singur calitățile de războinic. Au adus un armăsar sălbatec și l-au lăsat slobod pe câmp. Ardjuna fugi spre el. Dintr'o săritură a fost călare și, de strângerea puternică a pulpelor sale, de frânarea mușchilor mâinei sale și mai cu seamă de puterea magnetică pe care o simte calul de rasă, încălecat de un adevărat bărbat, armăsarul s'a îmblânzit dintr'o dată și, pășind frumos, sforăind, a înconjurat arena cu călărețul său. După aceasta Ardjuna se sui pe carul de luptă și porni pe câmpie într'o goană amețitoare, descriind mișcări și întoarceri înfiorătoare – cu carul aplecat pe o parte, menținându'și echilibrul pe o singură roată, ce mai atingea pământul. Luă apoi arcul și cu o siguranță de admirat trimitea săgețile în ținta fixată, ce avea forma unei sălbăticiuni turnate în fier, sau în cerboaica agățată de frânghie, ce se mișca în vânt. Iar regele, mirat, se întoarse spre Vidura:

— Pentru a cui preamărire răsună aceste urale ca vuetul mării furtunoase?

Și Vidura răspunse:

— Rege, Ardjuna, măritul fiu al Prithei, își arată frumoasele calități pe arena de jocuri,

iar poporul mândru și bucuros îi salută faptele.

Mișcat, la aceasta, Dhritarastra zise:

— Mândria și bucuria umplù și sufletul meu, pentru că fiul Prithei atrage glorie mare asupra fericitei țări, care poate numi al său pe Ardjuna!

Iar Ardjuna stătea mândru și liniștit în mijlocul arenei, în zgomotul uralelor cu care îl salutau poporul adunat, preoții, războinicii, negustorii și țăranii, proclamându-l erou neîntrecut al zilei, câștigător al cununii de biruință.

3. Karna

Deodată însă, mulțimea fu străbătută de fiorul unui murmur. Toată lumea își îndreptă privirea asupra unui singur punct. Un războinic tânăr, cu o ținută mândră, apăru la cordon, grăbind spre mijlocul arenei. Era Karna. Mândria lui n'a putut răbda să triumfeze Ardjuna. Războinicii rânduiți i-au făcut drum și necunoscutul fiu al Soarelui se apropia cu pași temuți. Scutul, cu care se născuse și pe care tatăl său i-l dăduse pentru veci, sclipea mândru în razele soarelui. Puternicul erou părea o stâncă uriașă ridicată în picioare, un leu trufaș, scăldat în aur roșu, căutându-și potrivnicul. Murmurul de mirare străbătu mulțimea până în capăt și mulți îl găseau pe Karna mai mândru decât însuși Ardjuna.

Karna ajunse în mijlocul arenei și se opri în fața lui Ardjuna. Pironi asupra prințului Pandav o privire mândră și liniștită, apoi, cu glas puternic, răsunător departe, zise:

— Ai dat, Ardjuna, un exemplu admirabil de iscusință războinică. Dar să nu crezi că ești fără de pereche între războinici. Iau martor această distinsă adunare. Voiu face tot ce ai făcut tu – mai mult chiar!

O parte a mulțimei, în special orgoliosul Duriodhana și frații lui, a izbucnit în strigăte de bucurie și vuetul uralelor zgudui văzduhul. În ochii lui Ardjuna strălucì flacăra conștiinței nobleței sale și măsură cu privire neîncrezătoare pe falnicul războinic Karna, despre care nici nu bănuia că a fost purtat în același pântec în care a fost purtat și el. Și zise:

— Nu te făli cu cuvinte goale, Karna, ci dovedește cu fapta virtuțile tale războinice.

Atunci interveni bătrânul Drona, care dădu semnalul, și Karna, fără a spune o vorbă, cu o putere și o iscusință neîntrecute, execută tot cu ceea ce Ardjuna stârnise mai adineauri admirația mulțimii. Puterea coapselor sale de fier a îmblânzit cel mai sălbatec armăsar, cu mușchii săi de oțel a înfrânat năprasnicii cai de la carul de luptă, a nimerit cu săgeata și ținta cea mai grea, iar cu lancea și cu discul a aruncat tot așa de departe ca și viteazul fiu al lui Indra.

Strigătele de aprobare și admirație au făcut să răsune câmpia, iar de pe inima înfumuratului Duriodhana a căzut o grea povară: Ardjuna și-a găsit omul! Și, radiind de mândră bucurie, se duse la Karna, îl îmbrățișă, salutându-l astfel:

— Glorie ție, viteaz puternic! A ta e biruința, ție se cuvine mărirea și, ca fiul cel mai vârstnic al regelui, îți zic: Spune ce dorești și vei avea!

Karna își ridică ochii spre Duriodhana, recunoscător, și zise:

— Prințe, cuvântul tău prețuește cât și fapta, dar nu merit încă mărirea. N'am făcut altceva, decât am executat ceea ce a făcut Ardjuna. Vreau să'mi măsor arma cu a lui, să vadă toți cui se cuvine cununa izbânzii.

Kauravii strigară triumfători:

— Nobilă este dorința ta, neîntrecutule Karna. Umpli de bucurie inima tovarășilor tăi, în vreme ce spaima cuprinde sufletul dușmanilor tăi.

La aceste cuvinte, pieptul boltit al lui Ardjuna fu cuprins de furie și, îndreptându-se spre Karna, îi strigă cu glas tunător:

— Viteze ce te-ai prezentat nechemat pe arena de luptă a prinților și cu vorbe de fală îți înfumurezi puterea, iau martor această adunare – învins vei muri în țărână în fața mea.

Dar Karna răspunse liniștit:

— Ardjuna, arena este deschisă pentru luptătorii bravi. Dreptul de intrare aici îl dau virtuțile vitejești și un bărbat cutezător nu cere voia nimănui. Vorba mânioasă este arma lașului – vorbească mai bine sabia ta ascuțită, până când, tăcut, vei călca din nou pajiștea.

Drona dădu semnalul luptei și cei doi tineri, prinzând armele, ocupară mijlocul arenei. Cu răsuflarea întretăiată, întreaga mulțime aștepta lupta. Duriodhana și frații săi se grupară alături de Karna, în timp ce prinții Pandavi, cu priviri profetind dezastru, se adunară la spatele lui Ardjuna.

Iar când mama prinților, Pritha, văzù pe prundișul arenei pe cei doi fii ai săi, care acum se pregăteau de luptă cu o groaznică dorință de a vărsa unul sângele celuilalt, spaima și grija pentru viața acestora îi sfâșiè în două inima. Căci, cu toate că îi împărtășea pe amândoi cu egală dragoste, nu le putea spune, nu le putea striga: „Frați sunteți, îmbrățișați-vă și nu ridicați arma, care lovește în inima mea!" În groaznica disperare, se prăbuși, pierzându-și firea, în brațele însoțitoarelor sale.

Dar nu numai inima mamei era îngrijată de lupta celor doi tineri divini. Dinspre partea unde stătea Ardjuna, nori negri, întunecați, alergau îngrămădindu-se pe cer, în timp ce lungi rânduri strigătoare de cocori piereau departe din calea furtunei ce se apropia. Fulgere spintecară norii, și dragostea de tată a lui Indra, zeul trăsnetului, învălui pe Ardjuna într'o ceață apărătoare. Iar pe partea cealaltă, soarele amurgind se aprinse în raze înflăcărate, turnând o lumină orbitoare peste Karna, încât de-abia îi puteai privi făptura îmbrăcată în scutul ce-ți lua vederea. Astfel se grăbiră părinții cerești pentru apărarea celor doi viteji de origină suprapământească.

Atunci ieși înainte Kripa, tovarășul lui Drona, care îndeplinea funcția de herald, și cu glas răsunător până departe vesti:

— Aici stă Ardjuna, nobilul urmaș al lui Pandu, originar din neamul regelui Kuru.

Apoi se'ntoarse spre Karna:

— Viteaz cu puternice brațe, numește neamul tău, cine ți-au fost tată și mamă. Căci, după regulele jocului, Ardjuna are dreptul să știe dacă are în față un potrivnic demn

de sine.

Karna stătu palid în ploaia razelor de soare. Ce să spună? Capul lui mândru căzu pe piept, ca floarea de lotus ruptă de furtună. O liniște apăsătoare domnea peste întreaga adunare. Când apăru Duriodhana și spuse cu pornire:

— Origina princiară încă nu ajunge, și noi recunoaștem războinicul în care strălucesc virtuțile regești. Karna este un potrivnic demn de oricine, și iată, eu, Duriodhana, fiul întâi născut al regelui orb, dau lui Karna tronul vasal din Anga.

Brahmanii și Kșatrii din Anga, mândri că putură primi ca rege un astfel de erou cum era Karna, izbucniră în vuet de urale. Karna, cu ochii înlăcrimați, se întoarse spre Duriodhana și cu glasul tremurător, plin de recunoștință, zise:

— Nobile Duriodhana, care îmi dăruești un regat, ce ți-aș putea da în schimb eu, războinicul umil și sărac?

Și Duriodhana răspunse:

— Dă-mi prietenia ta, n'am nevoe de altceva, fii tovarășul de arme credincios și viteaz al lui Duriodhana.

Dar iată, atunci, ca un răspuns întrupat la întrebarea lui Kripa, veni un moșneag, îndreptându-se spre Karna. O manta simplă, fără podoabe îi acoperea trupul gârbovit, ce se sprijinea pe toiag. Și spectatorii se întrebau mirați:

— Ce poate căuta în adunarea prinților bătrânul vizitiu al regelui?

Dar Karna se grăbi supus înaintea săracului *suta*, înclinându-și plin de respect capul. Apoi se îndreptă și, privind împrejur:

— Iată, acesta este tatăl meu!

Bătrânul îmbrățișă pe nobilul tânăr, care se lipi cu dragoste de copil la pieptul bătrânului vizitiu. Dar fratele lui Ardjuna, repede mâniosul Bhima, îi strigă atunci:

— O, viteze cu mândră origină, ai vrea să-ți măsori arma cu un vlăstar regesc, pe când nu ești demn nici să-i ții hățurile cailor pe carul de luptă! Și vrei să stăpânești ca rege încoronat peste un neam puternic? Ai semăna cu șacalul ce răpește jertfa de pe altar, ca să se sature.

Karna se cutremură ca armăsarul nobil la atingerea biciului. Dar liniștea coborî din nou pe fața lui și tăcut, trist, își ridică ochii spre soare, care revărsa asupra lui razele dragostei sale. Atunci Duriodhana porni din mijlocul fraților săi cu pași groaznici, ca de elefant supărat, și oprindu-se în fața lui Bhima, îl măsură cu priviri scânteetoare de ură.

— Bhima – strigă acesta – nu încerca să umilești cu insulte un nobil luptător! Și fluviul gigantic izvorăște ca un pârâiaș modest; pe un erou faptele sale îl fac erou, și nu origina lui! Se spune că tu și frații tăi sunteți născuți din sămânța zeilor înamorați, și cu toate acestea sunteți numiți fii ai lui Pandu. Privește figura mândră și strălucitoare a lui Karna, se poate că nici el nu e mai prejos ca voi în ce privește origina, căci aparențele înșală de multe ori și căprioarele nu pot să nască tigri de soi. Ascultă-mă pe mine, Karna va domni nu numai pe frumosul pământ al Angăi, ci peste toată lumea! Iar cine uneltește rele împotriva lui, să iasă și să'și măsoare arma cu a mea, pentru că

de azi încolo Karna și Duriodhana sunt un trup și un suflet!

Adunarea, formându-se în partide, se grupase pe lângă eroi, iar vuetul strigătelor ei durduia ca glasul furtunei în anotimpul ploios.

— Victoria zilei e a lui Ardjuna!

— Al lui Karna este triumful!

— Duriodhana este biruitorul!

Între timp, discul soarelui alunecă în dosul munților de la apus și o ceață deasă acoperi arena. Bătrânul Drona închise jocul de luptă, iar adunarea se risipi. Pandavii s'au întors acasă: inima lui Ardjuna era plină de o pornire îndârjită, Bhima blestema sălbatec pe Duriodhana, numai dreptul Iudhișthira recunoștea distinsa capacitate a lui Karna. Prinții Kauravi se înapoiară în capitală beți de victorie, în special Duriodhana, care îmbrățișă cu mândră bucurie pe Karna. Acuma nu se mai temea de gloria fiilor lui Pandu și era sigur că ajutat de Karna își va putea realiza vechiul vis. Numai inima Prithei se încărca de durere mută, văzând că rivalitatea, și odată cu aceasta, sămânța urei au prins rădăcini adânci în inima fiilor săi.

4. Conspirarea

După lupta nedecisă – cel puțin în aparență –, divergențele au fost netezite. Cu toate că nu s'a produs nici o ciocnire în mod public, tainic, inima dușmanilor era roasă de otrava geloziei și a urii. Duriodhana nu înceta să uneltească împotriva fiilor lui Pandu, și aștepta doar ocazia să poată termina cu rivalii săi. Mânia lui crescu când, împotriva așteptării sale, regele învești pe Iudhișthira, cel mai vârstnic prinț Pandav, ca Iuvaradja, moștenitor al tronului. Gandhari, mama lui Duriodhana a făcut tot ca Dhritarastra să se pronunțe în favoarea fiului lor, dar paznicul neclintit al dreptății, căruntul Bhisma, vorbi astfel regelui:

— Ai venit la tron după moartea fratelui tău, Pandu, astfel succesiunea la tron se cuvine celui mai mare dintre Pandavi, lui Iudhișthira.

Dhritarastra era un domnitor cu suflet cinstit și astfel, cu toată slăbiciunea și dragostea sa de tată, primi sfatul nobilului Bhisma. Deși îl durea să înlăture pe fiul său, îl învești pe Iudhișthira ca moștenitor.

Prinții Pandavi nu se odihneau fără să facă nimic. În fruntea Kșatriilor porneau în expediții de cucerire, sporind prin luptele lor pământul și gloria țării. Când vr'un rege vasal nu se mai supunea, prinții Pandavi porneau și biruiau pe dușmanul încăpățînat. Dar în măsura în care creștea cinstea Pandavilor înaintea poporului și a luptătorilor, creștea și gelozia în inima lui Duriodhana și a fraților săi. Într'o zi, când tocmai vestea unei noui victorii preamărea pe Iudhișthira și pe frații săi, Duriodhana chemă la sine în taină pe fratele său favorit, Duhșasana, pe Karna și pe unchiul mamei sale, Sakuni. După ce se adunară, Duriodhana le vorbi astfel:

— Șacali prădalnici uzurpă gloria neamului Kaurav. În locul seminției marelui Bharata în scurtă vreme vor ședea pe tronul strămoșesc intruși de origină nesigură. Tatăl meu e slab și nu se poate împotrivi lui Bhisma și văduvei lui Pandu. Soarta familiei trebue să intre în mâinile noastre. Sunteți dispuși să'mi stați într'ajutor?

Unchiul, fratele și Karna declarară că se unesc întru toate. Atunci discutară ce e de făcut. Hotărâră ca prin Sakuni să facă pe rege să îndepărteze pe Pandavi din Hastinapur sub un motiv oarecare.

— Dacă nu sunt aici, spuse Duriodhana, putem termina mai curând cu ei, căci în Hastinapur au mulți devotați. Eu am un plan gata, care va reuși cu siguranță.

Și le arătă că are un arhitect de încredere, care va zidi o casă într'o livadă din apropierea orașului vecin, Varanavata, care va fi construită numai din material ușor inflamabil, lemn moale și lac. Trebue găsit apoi un pretext oarecare ca Pandavii să meargă împreună cu mama lor în Varanavata. Vor fi găzduiți acolo în această casă, căreia i se va da foc în întunecimea nopții. Astfel nimeni nu va putea bănui nimic și toată lumea va crede că a fost o nenorocire fatală.

Sakuni se însărcină să inițieze pe Dhritarastra în acest plan în măsura reclamată de împrejurări și garantă de sprijinul reginei, Gandhari. Luă cuvântul Karna, deoarece credea nedemn să nu aibă o atitudine fățișă pentru Pandavi, fiind mai curând pentru un atac deschis, dar credincioasa prietenie ce o avea pentru Duriodhana și probele care pledau în favoarea planului în cele din urmă i-au înfrânt aproape de tot împotrivirea. Conspiratorii și-au strâns mâna, pecetluind cu aceasta solidaritatea indestructibilă, apoi fiecare își văzù de misiunea încredințată. Duriodhana dădu instrucțiuni arhitectului, iar Sakuni inițiă în tainele planului pe sora sa, Gandhari, și apoi pe Dhritarastra. Domnul orb, deși nu cunoștea toată cruzimea planului și credea că e vorba numai de îndepărtarea Pandavilor, s'a împotrivit la început, dar după ce conspiratorii i-au cerut să nu spună o vorbă lui Bhisma, dragostea pentru fiul său, înrâurirea soției și gelozia, pe care Duriodhana și Karna i-au sădit-o pentru totdeauna în inimă în legătură cu succesele Pandavilor, l-au învins în cele din urmă. În monstruosul plan nu a mai fost inițiat nimeni afară de Vidura, fratele vitreg al regelui, pe care îl credeau de-al lor. Nobil la simțire, Vidura s'a revoltat până'n adâncul sufletului la auzirea josnicului plan de atentat, dar se gândi înțelepțește:

— Să nu'mi trădez simțirea, căci aceasta ar putea să strice în loc să ajute Pandavilor, dar voiu face să nu izbândească mârșavul plan.

Astfel totul ar fi fost în ordine și în timp ce Pandavii, încărcați de noui glorii, se întorceau de pe drumuri de cuceriri, Sakuni le zise într'o zi:

— Ar fi un lucru foarte cuvenit dacă, împreună cu mama voastră, ați face o vizită în Varanavata, al cărei prinț se poartă așa de curtenitor cu voi. Timpul e frumos, împrejurimile Varanavatei sunt admirabile și fiii tăi merită ca după oboseala luptelor să se mai distreze și să se odihnească puțin.

Prithei îi plăcu planul, pe care-l comunică și fiilor săi, care, la rândul lor, îl primiră cu bucurie. Când au fost gata de drum, fixând plecarea pentru zorii zilei următoare, sub vălul nopții Vidura căută pe Iudhișthira.

— Ce te aduce la mine la o oră atât de târzie? întrebă Iudhișthira.

— Ascultă! răspunse Vidura. Un mârșav atentat se pregătește contra vieții voastre. Mânia lui Duriodhana a degenerat într'atâta, că s'a hotărât să vă piardă în chip josnic. Vă așteaptă în Varanavata un mândru palat, făcut din lemn lăcuit, pe care în cea din-

tâi noapte, când voi veți fi adormit, îl vor aprinde mâini criminale, ca să vă prăpădiți sub tăciunii lui. Ascultă-mă și fă ca și cum n'ai bănui nimic! Pleacă în Varanavata cu mama și cu frații tăi, dar după ce se va întuneca ridică tablele ce podesc camera din mijloc la colțul dinspre miazănoapte. Vei găsi un drum subteran, pe care veți putea părăsi casa. Am plătit pe câțiva muncitori ca să construiască acest tunel. Dar, înainte de a părăsi casa, să-i dați foc. Astfel nu va mai crede nimeni că ați scăpat. Să nu vă mai întoarceți în Hastinapur, deoarece – după cum vezi – aici viața voastră nu este în siguranță. Așteptați cu încredere un viitor mai bun.

Iudhișthira mulțumi plin de recunoștință nobilului Vidura pentru sfat. A doua zi dimineața Pandavii porniră la drum, fără să știe nimica, deoarece Iudhișthira – temându-se că nu se vor putea stăpâni – nu le-a comunicat josnicul plan.

Spre seară sosiră în Varanavata, unde arhitectul complice îi aștepta și-i introduse în casă. Când, apoi, Pritha și fiii săi se retraseră în apartamente, arhitectul, frecându-și mâinile, se adresă soției și copiilor, care l-au ajutat la clădire:

— Toate ar fi în rând! Mai rămâne să meritățm aurul! Dar miezul nopții e departe încă, până atunci ia să trăim bine!

Și într'o cameră a palatului, unde aveau locuința lor, se apucară de chef. În scurtă vreme se îmbătară cu toții. Acuma toți zăceau pe jos, iar arhitectul spuse:

— Până la miezul nopții mai avem timp și de odihnă!

Între timp însă Iudhișthira povesti mamei sale și fraților ce aflase de la Vidura. Bhima jură o groaznică răzbunare și voi să se întoarcă în Hastinapur cu Ardjuna pentru a pedepsi cum se cuvine pe autorii mârșavului plan. Dar înțeleptul Iudhișthira îl liniști:

— Nu grăbi lucrurile! Să mulțumim puternicilor zei că ne-au păzit de năpastă. În Hastinapur viața noastră n'ar fi sigură, pentru că nici tu, Bhima, n'ai putea birui pe cei o sută de fii ai lui Dhritarastra și pe războinicii lor, cu tot ajutorul fraților tăi. Să urmăm mai bine sfatul lui Vidura.

Cu aceasta, deschise poarta secretă a drumului subteran. Mama și frații săi părăsiră casa, iar Iudhișthira, care rămăsese cel din urmă, cu torțele care ardeau, dădu foc camerei, apoi se refugie și el prin tunel. Materialele inflamabile dădură fără de veste în flăcări și în câteva clipe întreaga clădire troznea și se prăbușea arzând. Pe arhitectul beat și pe familia sa, când s'au trezit, îi înnăbuși fumul fierbinte, iar cadavrele lor carbonizate fură înmormântate de ruinele palatului, prefăcut în jăratec.

Când au aflat la curtea lui Dhritarastra că palatul în care dormea Pritha cu cei cinci fii ai săi s'a aprins, prefăcându-se în scrum, iar sub cărbuni s'au aflat și urme de cadavre, ce nu mai puteau fi recunoscute, regele a ordonat ceremoniile de doliu. Și pe când prietenii credincioși ai Pandavilor, între care erau Bhisma și Drona, jeleau amărâți moartea eroilor și a mamei lor, Duriodhana și complicii săi se simțeau ușurați de o grea povară.

Curând după aceasta, regele Dhritarastra învesti ca moștenitor pe fiul său.

III. Rătăcitorii

1. Pribegie

Pandavii, la ieșirea din tunel, se găsiră pe țărmul Gangelui. Se grăbiră cu pași repezi, pentru a lăsa cât mai departe în urmă orașul fatal. Într'un loc prielnic trecură sfântul fluviu, Bhima ducând pe umerii săi puternici pe mama sa. Și-au continuat drumul prin codrul ce se întindea pe celălalt țărm al Gangelui, până când, istoviți, s'au oprit. Tinerii adunară puținul ce l-au putut lua cu ei din casă și, în tăcere tristă, expatriații cinară. Apoi se culcară pe mușchiul ce acoperea rădăcinile copacilor, iar somnul îi făcu se uite de necazurile vieții. În zori porniră din nou, continuându-și drumul fără de țintă.

— Ce avem de făcut? întrebă Pritha, ale cărei picioare sângerau din cauza ierbii ascuțite și a rădăcinilor.

— Vom merge, răspunse Iudhișthira, până vom da de locul sfinților pustnici. Acolo apoi ne vom putea trăi liniștiți zilele până când destinul ne va aduce vr'o schimbare.

Și zi după zi au mers, întruna, tot mai adânc în inima codrilor. Și într'o zi căzură istoviți la pământ. O noapte adâncă se revărsă pe pădure. De multe zile abia de mai găsiră ceva de mâncare, stâmpărându-și setea cu apă împuțită din smârcurile pădurii. Buzele arse de febră ale Prithei șopteau tremurătoare:

— Apă, apă...

Vânjosul Bhima, ale cărui membre uriașe se luptau încă bine cu oboseala, foamea și setea, conduse pe mama și pe frații săi sub creanga stufoasă a unui copac din apropiere, apoi le zise:

— Rămâneți aici, până mă duc eu să caut apă.

Apoi porni în pădurea întunecată și fără cărare. Merse, merse și nu peste mult, în cel dintâi revărsat de zori, văzù păsări de apă. Urmă direcția drumului lor și ajunse îndată la un lac cu apă curată. Se culcă pe țărm și bău îndelung din apa răcoritoare, pe urmă se scăldă. Apoi, neavând vas, își umplù haina, ca să ducă apă la ai săi.

Cu pași harnici se grăbi înapoi spre copacul unde'și lăsase mama și frații și nu peste mult îi găsi. Dormeau. Și când Bhima îi văzù pe acești nenorociți obosiți, chinuiți, ajunși fără patrie, flămânziți, însetați, pribegi în lumea mare, inima i se umplù de durere și compătimire. Se așeză lângă ei și își zise:

— Nu-i trezesc, căci somnul îi face să uite chinul și lipsa.

Cu inima îndurerată privea trăsăturile triste și obosite ale fețelor lor.

— O, ce groaznică este puterea destinului, șopti el. Aici se odihnește mama prinților cu fiii ei, pe care îi aștepta un imperiu puternic. Și uite, de la o zi la alta s'a pierdut totul; cerșetori săraci, proscriși, pentru care cea mai mare fericire este somnul, aducător de uitare. Cine ar putea spune ce aduce clipa viitoare? De nepătruns este urmarea faptelor din viața de mai'nainte: soarta omului.

Și în ochii uriașului Bhima străluciră lacrimile iubirii de fiu și frate.

2. Hidimba

Nu departe de copacul sub care se odihneau Pandavii își avea culcușul în desișul pădurii un groaznic Rakșasa, uriașul Hidimb, împreună cu sora sa, Hidimba. Acest demon neîndurat trăia cu carne și sânge de ființe vii, dar cea mai plăcută mâncare era pentru el carnea de om. De mult nu se abătuse picior de făptură omenească pe aici, așa că în zori, când se trezi Hidimb, vesti cu lacomă bucurie pe sora sa că simte miros de om, zicând:

— Îmi curg balele după puțină carne mai bună de om! Fugi, surioaro, și vezi ce fel de oameni au venit în pădure. Apoi vom face un ospăț mare, veselindu-ne cu carne proaspătă și cu sânge. Vom petrece bine și vom dansa veseli în jurul focului.

Hidimba se sculă și porni să caute pe oameni. Se strecura repede prin împletirea ramurilor copacilor și deodată zări pe Pandavi, care dormeau, și pe Bhima, care ședea întristat lângă ei. Abia aruncă o privire asupra tânărului voinic cufundat în durere, semănând cu trunchiul rămurosului copac Șala, și în inima ei izbucni flacăra unei iubiri năvalnice. În clipa aceea uită de toate. Era stăpânită trup și suflet de dorința să fie a tânărului războinic. Cu demonica-i putere îmbrăcând forma unei fete tinere și frumoase, ieși din desiș și se grăbi spre Bhima. La zgomotul pașilor, Bhima își ridică privirea, minunându-se de frumusețea femeii.

— Cine ești și ce cauți aici? întrebă în șoaptă.

— Puternice tânăr, răspunse Hidimba, eu locuesc aici, în pădure, cu fratele meu, un groaznic Rakșasa, mâncător de oameni. Acum își ascute dinții pentru tine și frații tăi. Dar eu te iubesc pentru făptura ta puternică și pentru frumusețea ta și nu mai vreau nici un bărbat, decât pe tine. Vino, îmbrățișează-mă și te voiu mântui.

Dar Bhima răspunse:

— Nu sunt așa de josnic, să mă dau bucuriilor trupești în timp ce mama și frații mei sunt în primejdie.

— Nu așa! întrerupse Hidimba. Trezește-i! Vă mântui pe toți dacă vrei să mă iubești.

— Nici prin cap nu-mi trece, răspunse tânărul, să tulbur somnul dulce al mamei și fraților mei. În ce privește pe fratele tău, nu mă speriu nici de el, nici de toți Rakșasii din lume la un loc. Lasă-l să vie, vom vedea cine va avea să se plângă.

Abia spuse aceste cuvinte, că dintre copaci răsări groaznicul mâncător de oameni. Plictisit de așteptare, porni pe urma surorii sale, căci nu'și putea explica întârzierea ei. Când văzù pe Hidimba, pe care o recunoscù imediat, înțelese că aceasta se îndrăgostise de unul dintre oamenii pe care el și-i destinase pentru dejun. În pornirea mâniei sale își ridică spăimântătoarea ghioagă, ca să lovească, și ar fi sunat clipa din urmă pentru Hidimba dacă Bhima nu ar fi sărit, ținându-i calea.

— Blestemat mâncător de hoituri, spuse mânios, dar în șoaptă către Rakșasa, căci nu voia să'și trezească tovarășii, nu ridica arma împotriva unei femei, când ai în față un bărbat!

Uriașul urlă de turbare și se întoarse spre Bhima. Pandavii se speriară, sărind în picioare. Bhima începuse lupta cu monstrul. Cu salturi sprintene se ferea de izbirile

de ghioagă potopitoare ale uriașului. Frații tocmai voiau să-i sară'n ajutor, când Bhima se repezi deodată în coasta monstrului, îi smulse din mână arma și cu o singură lovitură își doborî dușmanul, care se rostogoli mort la pământ. Bhima acum răsuci deasupra capului ghioaga și se întoarse spre Hidimba:

— Urmează-ți fratele, fiică a iadurilor!

Dar, înainte de a fi putut izbi, Iudhișthira îi prinse mâna.

— Un războinic viteaz nu ridică arma împotriva unei femei, strigă acesta.

Hidimba căzu supusă la picioarele lui Bhima, întinzându-și rugătoare brațele:

— Mărite tinere, zise, de ce vrei să mă lovești cu mânia ta? Căci dacă n'ar fi răsărit în inima mea iubirea pentru tine, fratele meu v-ar fi atacat prin surprindere și demult ați fi fiii morții. Cum poți fi așa de neîndurat? Nu ești pătruns de umilința și frumusețea mea? Vezi, am renunțat la fratele meu și aș renunța la cele trei lumi, numai să pot fi a ta!

Bhima lăsă în jos ghioaga și privi în ochii Hidimbei. Frumusețea femeei îi desarmă mânia, așa că atunci când interveniră și mama sa, și frații, zise îmblânzit:

— Bine, rămân cu tine, dar numai până când îmi vei naște un fiu.

Iudhișthira apoi aranjă astfel ca fratele său să petreacă zilele cu Hidimba, iar în timpul nopții să fie cu ei. Rakșasi aduse mâncare și băutură Pandavilor, care își făcură adăpost sub copac. Hidimba luă cu sine pe Bhima, îl îmbrățișă și-i șopti:

— Iubirea mea, cuprinde-mă și închide ochii.

Bhima ascultă și când își redeschise ochii se găsea alături de fată pe o colină verde și înflorită. Ziua întreagă o petrecură în alintări și dragoste. Pe înserate, demonul, într'o clipă, coborî cu el în pădure, unde se adăposteau mama și frații. Așa a mers aceasta zi după zi, când, în sfârșit Hidimba născu un fiu. Bhima îi dete numele de Gatotkacia, își luă adio de la iubită și, pornind din nou cu ai săi, rătăciră mai departe în codri.

3. Uriașul Vaka

Mult timp au pribegit prin codri Pandavii. Au zăbovit pe locurile sfinților pustnici, îmbrăcând veșmintele brahmanilor, pribegind din nou mai departe, până când, în sfârșit, după un peregrinaj îndelung și greu, au ajuns în cealaltă margine a codrului, la un oraș numit Ekaciakra. Au cerut adăpost la un brahman sărac, ce locuia în marginea orașului. Brahmanul i-a primit bucuros, spunând:

— Bucuros împart cu frații mei puținul pe care-l am. Astfel au rămas în casa brahmanului. Tinerii în timpul zilei cutreerau orașul și adunau mâncare și băutură, cerând-o după obiceiul peregrinilor, apoi spre seară se întorceau cu merindea adunată la mama lor. Atunci Pritha împărțea mâncarea, dând jumătate lui Bhima, iar din cealaltă jumătate se sătura ea și ceilalți patru fii, deoarece trupul lui Bhima era așa de puternic, că puteai face trei din el, iar pofta de mâncare era în raport cu făptura lui.

Într'o seară, când tocmai isprăviseră modesta cină, un plâns puternic și glasuri jelitoare le străbătură în auz prin peretele subțire, ce-i despărțea de camera vecină. Ascultară și auziră cum brahmanul și familia sa blestemau soarta neîndurată.

— O, vai! spunea brahmanul, de ce mai trebue să suportăm neîntreruptul chin al vieţii? Ar fi mai bine dacă n'am şovăi atâta şi am pleca mai bine singuri în moarte decât în vecinică suferinţă să parcurgem drumurile aspre ale vieţii! Cum am putea deslega altfel groaznica întrebare? Dacă unul dintre noi trebue să moară, cine să fie acela? Să te jertfim pe tine, credincioasă soţie, sau pe tine, scumpă fiică, sau pe micul meu copilaş? Cu inima împăcată m-aş jertfi pe mine, dar atunci rămâneţi fără sprijin şi ajutor în lumea aceasta, şi ce soartă poate să vă aştepte! Totuşi, aşa va fi mai bine: voiu muri eu.

— Nu se poate, se împotrivi soţia, tu trebue să trăeşti să ai grijă de copiii noştri şi să menţii neamul. Uite, eu mi-am împlinit chemarea, am născut o fată şi un băiat, care pot străbate drumul vieţii şi fără mine. Mi-am făcut datoria şi pot muri liniştită. Dar dacă ne laşi tu, ce soartă ne aşteaptă? Cum aş putea creşte eu, o slabă femee, pe cei doi copii ai noştri? Cum aş putea păzi pe fată de atacurile necinstite ale bărbaţilor cu porniri rele, cum aş putea da fiului nostru educaţia demnă de un brahman? Bărbatul meu, dacă mor eu, tu poţi să-ţi iei o altă soţie, pe când soarta văduvei e tristă. Cum păsările de pradă se aruncă asupra unei bucăţi de carne, aşa se aruncă bărbaţii lacomi asupra femeii pe care destinul a despărţit-o de bărbat. Pentru aceasta, lasă-mă pe mine să mor, iar voi trăiţi fericiţi!

Acum vorbi fata:

— Bunii mei părinţi, ascultaţi-mă şi pe mine. Un proverb înţelept spune: „Băiatul este eul tatălui său, trezit la o viaţă nouă, soţia este adevăratul prieten, iar fata este nenorocirea întrupată." Scăpaţi de această nenorocire, lăsându-mă să mor eu!

Şi izbucniră din nou în plâns amarnic toţi trei. Atunci se ridică micul copilaş, ce se juca pe jos, şi apropiindu-se de ei, cu glasul lui de copil, dulce sunător, zise:

— Tată, mamă, surioaro, nu plângeţi! Vedeţi voi paiul din mâna mea? Cu el am să ucid mâine pe groaznicul Rakşasa care mănâncă oameni şi care v-a întristat atâta.

Cât de adâncă era îndurerarea familiei, simplitatea nevinovată a copilului, vorba lui veselă, readuseră în inima lor bucuria pierdută şi un zâmbet înflori printre lacrimi. Îl ridicară în braţe, sărutându-i cu dragoste obrăjorii.

Această clipă fù hotărâtoare pentru Pritha, nobila mamă a Pandavilor, ca să intervină. Deschise uşa şi, intrând, numaidecât întrebă întristata familie de durerea care o mistue. Brahmanul îi spuse cauza durerii:

— În mijlocul pădurii ce se întinde în apropierea oraşului trăeşte un groaznic Rakşasa, spăimântătorul Vaka, ce se hrăneşte cu carne de om. Locuitorii oraşului au ajuns birnici forţaţi ai monstrului, căci zadarnică a fost orice luptă şi împotrivire: cei mai buni viteji ai noştri au avut o tristă soartă. La fiecare lună plină trebue să-i jertfim un car de orez, un bivol şi un om, ca să cruţe oraşul. Acum e rândul familiei noastre, ca să jertfim pe unul dintre noi acestui Rakşasa. Aceasta e cauza îndurerării şi nu ştim pe cine să alegem dintre noi.

— N'avea nici o grijă, răspunse Pritha, vei vedea că totul o să fie bine. Mâine va conduce în pădure carul şi bivolul unul dintre copiii mei în locul voştru.

— Niciodată! strigă brahmanul. Cum aș putea răbda ca un altul, și încă brahman, primit ca oaspe în casa mea, să se jertfească pentru familia mea? Mai bine pierim cu toții decât această rușine să cadă asupra mea.

— Nu așa! zise Pritha. Promite-mi că nu ne vei trăda secretul! Află că fiii mei sunt născuți războinici, luptători vestiți, care se luptă cu orice monstru al Infernului. Și este între ei unul care a ieșit triumfător din lupta cu un astfel de Rakșasa mâncător de oameni cum este Vaka. Du-te mâine'n zori și spune că ești gata să pleci în pădure, apoi vino aici cu carul și schimbă locul cu fiul meu. Restul rămâne în seama sorții.

A doua zi, Bhima se urcă în carul tras de bivol, care-i ducea monstrului hrana destinată. Vesel și cu voe bună, mâna chiuind bivolul, și nu peste mult sosi în pădurea unde locuia sângerosul Rakșasa. Aici oprì carul și se uită să vadă ce este.

— Hei! strigă deodată, așa dejun mai înțeleg și eu! Cu drept cuvânt, pot să mă satur, căci de multă vreme mă topesc, hrănindu-mă numai cu fructe pădurețe și cu rădăcini.

Cu o lovitură ucise bivolul destinat monstrului, îi luă pielea, și făcând un foc mare, îl trase în frigare, apoi începu să-l învârtească deasupra jărateculuí. De mult îi gâdila stomacul numai la gândul mirosului de carne friptă. Când friptura era gata, începu să mănânce bucăți mari și să se îndoape cu orezul fiert, cu care fusese umplut cu vârf carul. Pe când se înfrupta mai cu poftă din multa mâncare, apărù din desiș uriașul Vaka, cu un urlet ce îți îngheța sângele'n vine. Era năprasnic. Și când văzù că Bhima, cu cea mai mare liniște, își vede de treaba lui, mâncând, urlă cu gura ce-i spumega de furie:

— Om nemernic, cum îndrăsnești să te atingi de bunul meu?

— Vezi-ți de treabă, spurcatule! mormăi Bhima, care, netulburat, își continua dejunul. Să'mi fie martori cele opt străji ale lumii, am să mănânc bivolul și orezul până la ultima îmbucătură. Pe urmă vom vorbi.

Uriașul se miră și răspunse cu multă încredere:

— Pentru mine, în sfârșit, e totuna dacă mănânc orezul din car și bivolul din frigare sau le mănânc odată cu tine, ca umplutură. Dar ia seama, căci dacă nu te ții de cuvânt și nu mănânci tot, o să te fac să mori în chinuri groaznice.

— Fii liniștit, azi am o poftă cât se poate de bună și n'am să-ți las nici o bucățică! răspunse Bhima, îndopându-se cu amândouă mâinile.

Aproape se isprăvea carnea, iar orezul din car ajungea la fund. Uriașul abia se mai putea stăpâni.

— Stomac de lup ce ești, urlă spre Bhima, destul cu gluma! Lasă mâncarea, căci m-am plictisit așteptând.

— O fi, dar eu nu dau voe nimănui să mă tulbure la masă, răspunse liniștit Bhima. Ți-am spus că stăm de vorbă după ce am isprăvit cu mâncarea.

Vaka apucă o stâncă și o repezi asupra lui Bhima. Acesta se apără, înlăturând-o cu o mână, și, nesinchisindu-se, mâncă liniștit înainte.

În timp ce Vaka, blestemând înfuriat, căuta o stâncă mai mare, Bhima isprăvi ultima bucată de carne și înghiți ultimul fir de orez.

— Acum sunt gata, zise, ștergându-și gura.

Vaka ridică stânca enormă, zvârlind-o spre Bhima. Acesta sări la o parte și, prinzând cu amândouă mâinile un stejar, îl smulse din rădăcini, apoi, învârtindu-l cumplit deasupra capului, porni spre monstru. Dar nici acesta nu se lăsă. Văzând că și-a dat de om, smulse din pământ un trunchi și mai puternic. Pământul se zguduia sub ei, dar Bhima birui pe uriaș, care scăpă din mână arma.

Atunci tânărul Pandav îl apucă pe Rakșasa, despicându-l în două ca pe o scândură.

La zgomotul luptei veniră rudele uriașului, care priviră îngrozite la cadavrul tovarășului lor și la tânărul învingător. Dar Bhima prinse din nou copacul și le strigă cu voce tunătoare:

— Jurați pe viața voastră că vă luați gândul de la carnea omenească! Altfel clădesc pădurea pe voi.

Rakșasii, înspăimântați, crezând că au în față pe vr'un divin Gandharva, sau poate pe însuși Indra, ucigătorul de demoni, primiră totul cu supunere. Bhima își luă apoi carul și porni spre oraș.

Brahmanul la care locuiau nici nu putea să'și creadă ochilor când tânărul, pe care demult îl credea mort, apărù în fața lui. Iar locuitorii orașului izbucniră în strigăte de bucurie când aflară că au scăpat de groaznica năpastă, aducând jertfe de mulțumire zeilor. Căci brahmanul, credincios promisiunei ce a făcut Prithei, n'a spus cine a ucis pe Rakșasa, ci a vestit că în oraș a sosit un divin Gandharva în chip de brahman și i-a mântuit de monstrul mâncător de oameni. Pritha se temea că dacă vor fi descoperiți, vor afla de veste și în Hastinapur, și fiii săi vor fi prigoniți. Nu peste mult au și părăsit orașul Ekaciakra, după ce vrednicul brahman le-a dat binecuvântarea. Continuându-și pribegia, și-au îndreptat pașii spre țara Paniciala.

Iar pe Bhima, în amintirea acestei aventuri, îl distinseră mai târziu și cu numele războinic de Vrikodara, ceea ce însemnează „stomac de lup".

4. Se schimbă soarta

Zi după zi Pandavii își continuau drumul pribegiei, până când într'o dimineață se întâlniră cu o ceată mare de brahmani. Aceștia îi întrebară de unde vin și unde merg, și Iudhișthira le răspuse:

— Venim din orașul Ekaciakra și pribegim, nici noi nu știm până unde și până când.

Unul dintre brahmani, care, judecând pe Pandavi după îmbrăcăminte, îi credea tot brahmani, le zise:

— N'ați auzit vestea nouă? Drupada, gloriosul rege al Panicialei, vrea să'și mărite pe încântătoarea fiică Draupadi, ce nu mai are pereche pe lume. Se spune că nici n'ar fi vlăstar de muritor, ci împreună cu fratele său geamăn, Dhrișțadiumna, ar fi odrasle zeiești. Căci regele Drupada e favorizat de zei: primul său copil, Sikhandin, care se născuse fată, din mila zeilor s'a schimbat mai târziu în bărbat. Iar acum, că Draupadi e gata de măritiș, tatăl său organizează o mare serbare, la care regi și prinți din țări îndepărtate grăbesc și se adună în orașul Paniciala. Brahmani cuvioși se îndreptează

într'acolo din toate părțile, căci regele bun la inimă împarte între ei – după obiceiul strămoșesc – daruri bogate, vaci și aur. Și noi mergem acolo. Veniți cu noi, și nu veți avea nimic de pierdut. Și ce serbări frumoase puteți vedea la curtea lui Drupada! Se vor aduna la un loc actori, dansatori, scamatori, poeți vestiți, ca prin concursul lor să crească măreția serbărei. Veniți cu noi!

— Fie! răspunse Iudhișthira. Să mergem în Paniciala, să luăm parte la serbările alegerei mirelui.

Și alăturându-se brahmanilor, continuară drumul împreună. Într'o seară, când tocmai se odihneau într'o livadă lângă un izvor cu apă murmurătoare, la mică distanță de grupul brahmanilor apăru dintr'o dată marele sfânt Viasa, care, cu puterea lui suprapământească, a purtat vecinic grijă de rudele sale. Le ieși în cale și le zise:

— Sunt Viasa, paznicul și protectorul neamului vostru, care sunt alături de voi de câte ori aveți nevoe de mine.

Pandavii se plecară cucernici în fața marelui sfânt. Acesta continuă:

— Duceți-vă în Paniciala, unde vă așteaptă glorie și fericire. Primiți binecuvântarea mea și umplă-se sufletul vostru de încredere, căci se apropie sfârșitul încercărilor voastre.

Apoi îi binecuvântă și dispăru. Iar Pandavii își urmară drumul spre capitala regelui Drupada cu inima plină de nădejde.

Dar a trebuit să mai învingă o piedică înainte de a ajunge în Paniciala, unde după profeție îi aștepta soarta bună. Când ajunseră la Gange, le opri calea Citrasena, regele divinilor Ghandarvi, care nu-i lăsă să treacă fluviul. Ardjuna se îndreptă mândru spre regele semizeu și-i zise:

— Te vei bate cu mine și apoi vom vedea dacă vom trece ori nu!

Citrasena primi provocarea. Se încinseră la luptă și, în sfârșit, după îndelungă războire, Agneia, spăimântătoarea lance a lui Ardjuna, birui pe Gandharva. Dar nobilul Pandav se purtă cu respect față de cel învins, iar Citrasena îi întinse dreapta sa și'o strângere de mână pecetlui pacea. Ardjuna dărui arcul său noului prieten, iar Citrasena le cedă Pandavilor pe Dhaumi, un brahman sfânt, care îi urmă apoi pretutindeni, ca preot al Casei. Regele Gandharvilor mai dărui o sută de minunați cai albi acestor frați, care mulțumiră și deocamdată lăsară caii în grajdurile lui Citrasena, până când vor putea veni după ei.

După o despărțire prietenească, porniră din nou la drum spre capitala Panicialei.

Într'o dimineață zăriră turnurile orașului și cupolele aurite, strălucitoare în razele soarelui ce răsărea, și'aveau impresia că văd întruparea nădejdii ce creștea în sufletul lor. La marginea orașului cerură adăpost în casa unui olar sărac, se odihniră și a doua zi dimineața se grăbiră spre locul unde avea să fie serbarea.

5. Alegerea mirelui

Regele Drupada pregăti totul în vederea ceremoniei pentru alegerea mirelui. Se adunară sfinți vestiți să cânte pentru oaspeți imnurile strămoșești. Jocurile durau de dimineața până seara. Dansatoare, muzicanți, îmblânzitori de șerpi distrau mulțimea.

Unul după altul sosiră în Paniciala regii Indiei pe pompoase care de luptă, în fruntea suitelor strălucitoare. Venise chiar și Duriodhana, cu frații săi și cu Karna, ca să'și încerce norocul.

Iar când sosi marea zi, pețitorii și mulțimea spectatorilor umplură locul sortit pentru serbare. Razele soarelui se răsfrângeau pe armurile aurite și împodobite cu pietre scumpe ale regilor. Întreaga adunare strălucea, de parcă toți zeii cerurilor s'ar fi adunat în fața marelui Indra. La o margine se așezară brahmanii cu o mulțime de alți spectatori, amestecându-se între ei cu modestie și cei cinci prinți Pandavi, în ceata brahmană, cu șnurul preoțesc la gât și pe umeri cu piele de căprioară. Mantalele și vitregia îndelungei pribegiri le-au schimbat într'atât înfățișarea, că nu i-ar fi putut recunoaște nici rudele cele mai apropiate.

Deodată răsunară trâmbițele, izbucni uruitura tobelor și începu ceremonia serbării. Un bătrân preot brahman aduse jertfa pe piatra altarului. După jertfă apărù regele Drupada, urmat de fiica sa, frumoasa Draupadi, având în mână floarea cu care urma să distingă pe mire. Frumusețea cerească a fecioarei orbi ochii regeștilor pețitori, a căror inimă începu să bată puternic. Cu ochi înfrigurați, priveau scrutător unul la altul, întrebându-se, parcă, geloși, cine va fi norocosul câștigător.

Regele ridică mâna, muzica tăcu, și Dhristadiumna, fiul regelui, vesti cu glas răsunător departe:

— Măriți regi, floare a eroilor! Vedeți acest puternic arc? Este din timpul strămoșilor noștri și au trecut trei vieți de om de când n'a fost încordat. Acolo e ținta, atârnată sus: o verigă ce se clatină și dincolo de ea ținta adevărată. Numai cine e de neam nobil, bogat în mândre virtuți și, încordând arcul, va trimite prin acea verigă cinci săgeți în țintă, va putea să ia parte la lupta pentru mâna frumoasei Draupadi.

Regii priviră cu îngrijorare spre arcul ce zăcea în mijlocul arenei. Făcut din lemn tare, aproape inflexibil, iar plăcile de oțel în care era prins îl făceau încă și mai tare. Cine va putea încorda cumplita armă și nimeri cu săgeata în greaua țintă?! Dar când își ridicară ochii de pe arc spre frumosul lui preț, îndoiala pieri din inima lor și fiecare gândea cu hotărâre:

— Va fi a mea!

Dhristadiumna înșiră numele regilor care, dorind mâna surorii sale, vreau să ia parte la încercare:

— Aici este măritul Duriodhana și frații săi, prinții Kauravi! Acolo prințul din Anga, Karna arcaș neîntrecut; dincolo vlăstarele regelui din Gandhara, viteazul rege din Bhodja; Asvatthaman, vrednicul fiu al marelui Drona; regele și principii din Matsia; Tamralipta și Kalinga, veniți de pe îndepărtatul țărm al mării de răsărit; regele Pattanei de lângă marea apuseană; prințul din Madra, Șalia, marele conducător de care; vestitul Baladeva din pământul spălat de mare, Dvaraka, și fratele său; divinul Krișna, dreptul și bunul șef al seminției Vrișni; distinsul Djaiadratha de pe pământul Sindhu; marele rege al Koșalei, Șișupala, puternicul domnitor din Ced; temutul domnitor al Magadhei, Djarasanda! Toți sunt veniți ca să câștige mâna ta, surioară Draupadi. Alege-ți bărbatul dintre acești vrednici pețitori, după ce vor fi dat proba!

Marea mulțime de privitori aștepta, fără să sufle, încercarea. Dar nu numai muritorii așteptau cu înfrigurare: înșiși zeii strălucitori, pe carele lor nevăzute, se adunaseră să privească această luptă fără pereche. Văzduhul era umplut de zei, zâne și Gandharva, care, împreună cu cei de pe pământ, așteptau marea întrecere.

Dar întruparea Ființei Divine, frumosul Krișna, principele Vrișnilor, care de asemeni, cu fratele său Baladeva, venise la serbare, grație darului său suprapământesc, a văzut și recunoscut pe cei cinci prinți Pandavi, care cu priviri înflăcărate de vrednici războinici se uitau la groaznicul arc și priveau cu dorințe bărbătești la frumosul premiu. Iar Duriodhana și ceilalți nici nu bănuiau că rivalii, pe care îi credeau morți, stau atât de aproape de ei.

A început întrecerea. Și regii, împodobiți ca zeii, cu coroane de aur pe cap, cu șiraguri lungi de mărgăritare la gât, purtând în stângile lor scuturi încrustate cu pietre scumpe, se ridicară la rând ca să câștige premiul, mâna Draupadei. Dar cei mai mulți nu putură să îndoiască nici măcar de un deget dârzul arc, necum să poată întinde coarda ce atârna înnodată la un capăt. Unii, între care și Duriodhana, l-au încordat pe jumătate aproape, dar arcul, în destindere, le izbea brațul, de cădeau rostogolindu-se la pământ. Strălucitii cavaleri căzură unul după altul în țărână, lanțurile atârnate la gât s'au rupt, iar coroanele de aur s'au rostogolit departe pe prundiș. Printre privitori se stârni un râs abia stăpânit, ca vuetul îndepărtat al mării. Cu fețe înroșite de rușine, scrâșnind din dinți, regii și principii se retraseră.

Acum ieși înainte Karna. Se opri mândru la mijloc și puse mâna pe armă. Par'că însuși Siva ar fi venit cu arcul său cel groaznic. Propti arcul cu un capăt în pământ, fixându-l cu piciorul, în timp ce brațul său vânjos încovoia capătul de sus. Puternicul arc cedă, trosnind, neînduratei strângeri, încovoindu-se ca pentru închinare în fața eroului neîntrecut, care cu cealaltă mână prinse în voe coarda pe arc. Acum își depărtă picioarele mușchiuloase, cu mâna stângă ridică sus arcul și cu mâna dreaptă întinzându-i coarda, era stăpân pe arma îndărătnică. Un murmur de admirație străbătu mulțimea spectatorilor. Și Karna aproape dădea drumul săgeții, când frumoasa Draupadi strigă deodată:

— Stai! Nu-i acesta Karna, fiul grăjdarului? O fiică de rege nu'și poate da mâna unui vlăstar de *suta*.

Obrazul lui Karna roși. Încet, destinse coarda, și aruncă arcul la pământ. Îndurerat, fără a spune o vorbă, își ridică ochii spre soare, oftând, și se întoarse în rândurile peților.

Veniră iarăși mulți regi, dar toți căzură rușinați în țărână. Prințul din Ced, întunecatul Șișupala, aproape îl încordase, dar în ultima clipă arcul se destinse, tăvălindu-l și pe el la pământ. A mai încercat, răsturnându-se de-asemenea, Șalia, regele din Madra. Râsul mulțimii, de-abia stăpânit, era cât pe-aci să izbucnească. Deodată însă, ca apele umflate ale fluviului, care rup zăgazul, izbucni râsul, umplând văzduhul de voe bună. Regii și principii se înroșeau și se îngălbeneau de rușine, numai Karna privea liniștit, cu un trist surâs.

Tocmai ieșise Dhristadiumna, ca să anunțe rezultatul, când printre privitori se

ștârni mișcare și un freamăt de surprindere. Priviră și văzură că un brahman tânăr, voinic, înalt, cu umeri puternici, se desprinse din rândurile mulțimei, grăbindu-se cu pași siguri spre arc. Era Ardjuna, îmbrăcat brahman, nu și-a mai putut stăpâni ardoarea, văzând încercările neisbutite ale regilor. Când a ieșit, brahmanii izbucniră în urale, agitând pieile de antilopă spre tânărul brahman. Brahmanii mai bătrâni, privind spre căpetenia lor, ziseră:

— Ne va face de rușine. Căci cum se poate lua la întrecere un brahman slăbit de pribegie cu regii deprinși în lupte vitejești?

Dar alții ziseră cu însuflețire:

— N'o să ne facă de rușine, veți vedea! Uitați-vă la figura lui: seamănă cu un trunchi de *șala*! Umerii lați ca la statuile zeilor, pieptul boltit ca al unui taur, mijlocul svelt și supt ca al unui tigru sublim. Și nu uitați că puterea cucericiei întrece totul: oare n'a întunecat cu faptele sale vitejești sfântul Djamadagni și pe regii cei mari? Și sublimul Agastia n'a înghițit dintr'o dușcă marea? Brahma nu își părăsește copiii născuți din suflarea sa.

În acest timp, regii priveau cu mirare la frumosul brahman, pe care nu-l cunoștea decât divinul Krișna, și șopteau:

— Oare ce vrea aici?

Ardjuna ocoli de trei ori temutul arc, rugându-se în tăcere celui mai mare dintre zei. Apoi se opri, luă arcul în mână, îl încordă dintr'o singură apăsare, ochi ținta și agăță săgeata. Sub apăsarea puternicei sale mâini, lemnul tare se încovoi ca slabul bambus. Fulger orbitor, țipăt sfâșietor, zbură întâia săgeată, care străbătu prin inelul mișcător și se înfipse în țintă. Una după alta, cinci săgeți sfâșiară aerul și se înfipseră una lângă alta în țintă.

Urale viforoase zguduiră cerul și pământul, de parc'ar fi trecut furtuna. Orchestranții cerului s'au adunat pentru armonii divine, iar zeii au scuturat pe pământ florile raiului. Iar regii învinși blestemau scrâșnind din dinți, în timp ce brahmanii, cu ochii înlăcrimați de bucurie, își desfăceau brațele spre Ardjuna.

Acum se desprinse încântătoarea prințesă și, cu fața îmbujorată, cu mâinile tremurătoare, prinse de gâtul lui Ardjuna cununa cu care trebuia să distingă pe mire.

Dar fețele regilor și prinților rușinați s'au întunecat ca bolta când izbucnește viforul. Cu priviri amenințătoare se îndreptară spre tânărul biruitor și, protestând, ridicară mâinile. Prinții Pandavi văzură furtuna ce amenința și se adunară în grabă în jurul lui Ardjuna, în timp ce groaznicul Bhima privea cu ochi provocători spre regii burzuluiți. Și când regele Drupada întinse mâna tânărului învingător, izbucni șuvoiul de nemulțumire:

— Cum? Trecând peste regi, vrei să-ți dai fiica unui brahman? Această viță cerșetoare de popi să strivească sub picioarele sale gloria noastră princiară? O, rege Drupada, urâtă festă ne-ai jucat, dar nu uita că regele care'și insultă tovarășii va muri moarte de trădător. N'ai găsit un ginere mai demn între principii strălucitori? După datinile străbune, fiica unui Kșatria nu se poate mărita decât după un războinic. Ai vrut să-ți bați joc de noi, când ne-ai chemat pentru alegerea mirelui? Rugul pentru fata

nerușinată, care, disprețuind pe războinici, ia un brahman! Goniți de-aici pe acest flăcău, cu el n'avem treabă, pentru că nobilul războinic nu poate să ridice arma contra unui brahman! Respectăm pe brahmanii sfinți, de-aceea îl iertăm. Dar să ispășească necredinciosul Drupada, sângele lui să spele rușinea noastră!

Astfel tunară domnitorii înfuriați și porniră cu săbiile lucitoare spre regele Drupada. Tinerii Pandavi le opriră calea cu priviri scânteetoare, dar fiind în port brahman, măsurau cu ochii mulțimea înfuriată a războinicilor, având mâinile desarmate. Ardjuna prinse arcul năprasnic și puse săgeata de coardă. Bhima, privind în jur, văzù un buștean mare pe care, prinzându-l cu amândouă mâinile, îl smulse din pământ. Învârti deasupra capului groaznicul trunchi și, cu ochii sângeroși, ieși în fața puhoiului mânios.

Dar, în clipa din urmă, strălucitorul Krișna păși între dușmani. În ochii lui lucea sublimul pacificator și mâniații, fără să vrea, se retraseră respectuoși. Și divinul Krișna vorbi cu glas de profundă sonoritate:

— Stați! Drupada este un rege drept și n'aveți pricină de nemulțumire. Nu ați primit condițiile? Ori ați biruit încercarea? Acest tânăr necunoscut a cucerit victoria într'o emulație cinstită și vai de cine vrea să i-o dispute! Întoarceți-vă acasă în pace, o, prinți viteji, și nu fiți robii unei dorințe lacome, care vă orbește sufletul. Și altfel nici unul dintre voi n'ar fi câștigat mâna Draupadei, iar acum numai vanitatea rănită vă umple inima de necaz. Dar sfintele învățături străbune spun că mărirea brahmanului întrece pe a Kșatriului, astfel nu vă fie rușine că un tânăr brahman v-a biruit. Și dacă voința dumnezeiască a dat putere acestui tânăr să iasă biruitor, se vede că soarta a vrut ca să câștige pe Draupadi. Învingeți dar, pe dușmanul cel mai mare, care s'a încuibat în inimile voastre, egoismul, și liniștiți-vă cu înțelepciunea recunoașterei! Întoarceți-vă acasă!

Cuvântul divinului tânăr a străbătut în inima aprinsă a regilor ca ploaia bogată a verii în tăciunii unei păduri aprinse. Iar regii împăcați, sau vrând nevrând, s'au întors și, urcându-se pe împodobitele care de luptă, au părăsit capitala Panicialei. Și Ardjuna, luând de mână pe Draupadi, împreună cu frații săi, părăsi locul serbării. Se întoarseră acasă, în adăpostul sărac al olarului, unde îi aștepta mama lor.

6. Zorii mărirei

Intrară în camera simplă, și Iudhișthira zise către Pritha:

— Mamă, Ardjuna a câștigat astăzi un scump premiu!

Buna femee răspunse, fără să se gândească:

— Să nu fie numai al lui, folosiți-vă cu toții de el!

Tinerii se uitară unul la altul, și atunci, din spatele lor, ieși în față frumoasa Draupadi, care, închinându-se în fața Prithei, zise:

— Mamă, eu sunt premiul pe care l-a câștigat astăzi fiul tău. Însă cuvântul mamei este sfânt, fie, dar, precum dorești.

— Faceți cum credeți că e bine, răspunse Pritha, sărutând pe Draupadi.

— Mamă, zise acum Ardjuna, porunca ta e sfântă și neschimbată pentru noi. În familia noastră, din vremi străbune, nu o dată s'a întâmplat că frații au luat soție comună. În inima noastră nu trăește gelozia și egoismul. Eu și frații mei suntem un trup și un suflet și pentru aceasta fie Draupadi soția noastră, a tuturor.

Când, apoi, familia Pandu se pregătea de odihnă, copiii au presurat pe jos iarbă-*dharba*, acoperind acest pat sărac cu pieile lor de căprioară. Apoi s'au culcat; cei cinci bărbați unul lângă altul, având la cap pe mama lor, iar la picioare pe principesa Draupadi. Și înainte de a fi adormit, tinerii viteji povestiră mamei lor întâmplările zilei, mai vorbind și despre alte fapte vitejești, cum se cuvine războinicilor. Dar cuvintele fură ascultate și de Dhrištadiumna, fratele geamăn al Draupadei, care s'a furișat tainic după Pandavi, ca să afle cine a câștigat mâna surorii sale. Și după ce a ascultat prin ușă convorbirea lor, s'a întors în grabă la tatăl său, regele, spunându-i cu bucurie că tinerii care au dus pe Draupadi, sunt de bună seamă vlăstare de Kșatrii, și nu brahmani. La auzul acestora, inima regelui a fost satisfăcută și a doua zi dimineață trimise vorbă Pandavilor:

— Veniți la palatul meu, ca să îndeplinim ceremonia căsătoriei!

Tinerii și Draupadi, împreună cu Pritha, veniră la curtea regelui, unde lângă focul de jertfă deja îi așteptau Drupada, Dhrištadiumna și sublimul Krișna, cu fratele său Baladeva. Dar când cel mai mare dintre Pandavi, Iudhișthira, comunică regelui că fiica sa va fi soția comună a tuturor, Drupada se miră și răspunse:

— În viața mea încă n'am auzit ca aceeași femee să fie împărțită de cinci bărbați!

Dar Pandavii, ajutați de Krișna, l-au convins că, pe de o parte, din cauza cuvântului fatal al mamei lor, de altă parte, pe baza unui străvechi obiceiu familiar, care n'a exclus așa ceva, nu pot face altfel. Și declarară că va fi socotită soție comună numai până când va fi născut fiecăruia câte un copil, apoi va rămâne numai pentru cel mai în vârstă, pentru Iudhișthira. Și nici prințesa, a cărei inimă fusese câștigată de virtutea tinerilor nobili, nu se împotrivi; astfel s'a învoit și regele Drupada. Când, apoi, a întrebat de familia și de originea lor, Iudhișthira răspunse:

— Rege, află că ai în fața ta pe văduva lui Pandu și pe cei cinci fii ai săi. Temându-ne de prigoană, am pribegit prin lumea mare ca brahmani, până când porunca Cerului ne-a călăuzit spre tine. Ardjuna a încordat arcul tău și a câștigat mâna fiicei tale.

Drupada, mirat, își împreună mâinile și zise:

— De nepătruns este drumul sorții. Pentru că odată, demult, o vestire cerească mi-a spus în vis că Ardjuna cel fără pereche, urmașul regelui Pandu, va avea mâna fiicei mele. Și cu toate că-l credeam mort, profeția s'a împlinit totuși, într'un chip ciudat.

Atunci a început ceremonia căsătoriei. Întâi Iudhișthira, apoi ceilalți prinți Pandavi conduseră, ținând de mână, în jurul focului sfânt pe frumoasa prințesă. Drupada și Pritha i-au binecuvântat, apoi regele le vorbi astfel:

— Nobili luptători, alegeți-vă acum arme strălucite și îmbrăcați hlamidele ce se cuvin prinților!

Iar când Pandavii, împreună cu mama lor, apărură în fața regelui cu pompă princiară, nimeni n'ar mai fi recunoscut în ei pe proscrișii peregrini de eri. Povestiră istoria

peripețiilor lor, iar Drupada, cu ochii înlăcrimați, le zise:

— Afle, dar lumea întreagă, că fiii lui Pandu trăesc și că până la moarte și-au găsit un aliat de arme în regele Drupada.

Atunci Krișna se îndreptă spre ei și le zise:

— V'am recunoscut încă eri, dar n'am vrut să tulbur ordinea lucrurilor. Aflați că sunt legat de voi ca rudă, deoarece străbunul meu Iadu și strămoșul vostru Puru au fost frați, iar mama voastră, Pritha, e sora tatălui meu, Vasudeva. Ruda însă repede se preschimbă în dușman, pe când eu, Krișna, voiu fi prietenul vostru credincios totdeauna.

Întinse dreapta sa Pandavilor, al căror suflet se umplù de bucurie și mândrie.

Pentru că astfel este nedescifrabilul drum al sorții omenești: nimeni nu știe ce aduce ziua de mâine, nu se prăbușește cel plin de glorie sau nu se ridică în înălțime umilitul.

IV. Lumină și Umbră

1. Justiția

Nu peste mult apoi se lăți vestea că Pandavii nu s'au prăpădit în casa care a ars, ci trăesc, ba au câștigat și mâna fiicei lui Drupada și ajutorul prietenesc al acestuia. Regii, pe care Ardjuna îi învinsese la încordarea arcului, se împăcară, pentru că, oricum, era mai puțin rușinos să triumfe peste ei un erou atât de vestit cum era prințul Pandav. Dar Duriodhana, frații și prietenii săi luară cu uimire cunoștință că nu li-a răușit să distrugă pe temuții dușmani, ba mai mult: gloria acestora a sporit în fața lumii. Când dreptul la inimă Bhisma a aflat noutatea, s'a dus la Dhritarastra și i-a zis:

— Printr'o ciudată întâmplare Pandavii au rămas în viață și n'au pierit cu ocazia acelei nenorociri. Știu că fiii tăi și Karna nu-i privesc cu ochi buni, dar tu, ca rege înțelept, nu trebue să te lași târât, trebue să stăvilești gelozia fiilor tăi și să faci dreptate Pandavilor.

Dhritarastra cel orb, care, cu toate slăbiciunile sale, avea o inimă profund iubitoare de adevăr, găsi la locul lor vorbele lui Bhisma și puse următoarea întrebare marelui bătrân al familiei:

— Ce să facem, dar?

Bhisma răspunse:

— Anulează dreptul de succesiune la tron a lui Duriodhana și învestește din nou pe Iudhișthira cu Iuvaradja.

Dar Gandhari, mama lui Duriodhana, se împotrivi acestui plan și însuși Dhritarastra s'a temut că aceasta va turna din nou ulei pe focul supărării fiului său. Au convocat consiliul de familie și au desbătut cu de-amănuntul chestiunea. S'a ridicat în urmă Duriodhana și a vorbit astfel:

— Sufletul Pandavilor este plin de o pornire mârșavă contra noastră. Iudhișthira nu va ierta că tata m-a făcut pe mine moștenitor de tron. Și nici violentul Bhima nu'și știe stăpâni ura, nemaivorbind despre Ardjuna, a cărui inimă este roasă de gelozie de când și-a găsit rivalul în eroicul Karna. Pacea imperiului pretinde să-i facem inofensivi pe Pandavi. Putem găsi ușor mijlocul de a-i distruge; față cu viperele veninoase, orice măsură este cinstită. Căci în inima Pandavilor clocotește venin de moarte, care mai curând sau mai târziu va aduce pieirea asupra seminției gloriosului Bharata.

Înțeleptul Drona, marele Bhisma, Vidura, Kripa și însuși Karna au respins cu indignare această propunere. Iar Karna zise:

— Pandavii sunt războinici viteji; eroii nu dau față cu dușmanii lor trădând, ci'n luptă dreaptă. Eu zic să-i atacăm cu armele, bărbați cu bărbați!

Dar Bhisma cu un singur gest al mâinii făcu pe tânărul aprins să tacă. Și cu vorbă înțeleaptă zise:

— Pandavii n'au făcut nici un rău. Se poate că mai curând în inima lui Duriodhana trăește mânia geloziei. Sfârșească-se odată această vrajbă fără rost, căci vă spun eu vouă, numai această ură poate pricinui odată tristul sfârșit al neamului lui Bharata și al

familiei Kaurave, și nimic altceva. Ascultați-mă pe mine. Să distrugem cauza acestei rivalități; să împărțim în două imperiul și fie jumătate al Pandavilor, să domnească acolo Iudhișthira.

Cei doi bătrâni brahmani-războinici, Drona și Kripa, precum și nobilul Vidura, au recunoscut înțelepciunea lui Bhisma și l-au rugat serios pe Dhritarastra să primească această propunere, care singură poate asigura liniștea țării și pacea familiei.

— Fie, dar, răspunse Dhritarastra, care vedea și el cu grijă mânia neîmpăcată a fiului său.

Dar Duriodhana, cu ajutorul mamei sale, a răușit totuși cel puțin ca Pandavii să primească jumătatea neproductivă a țării, deșertul neumblat și pustietățile numite Khandavaprastha. După aceasta, regele Dhritarastra a trimis solie Pandavilor la curtea regelui Drupada, spunând:

— Bucuria umple sufletul meu de tată, că vă știu în viață. Cu înțelepții mei sfetnici am hotărât, ca jumătate împărăția să fie a voastră și să domnească acolo Iudhișthira cu glorie și noroc!

2. Fondarea Indraprasthei

Când solul a ajuns în Paniciala și a comunicat Pandavilor mesajul regelui, în inima nobilă a lui Iudhișthira a amuțit îndată orice pornire și împreună cu frații săi au lăsat vălul asupra amintirilor. Numai Bhima izbucni cu patimă:

— Cum! Khandavaprastha! Ne dau nouă deșertul, iar ei păstrează pășunile grase și arăturile bogate?

— Pustietatea, unde nu este încă nimic, va fi un teren demn pentru sforțările noastre nobile. Se potrivește mai bine unui bărbat distins să creeze cu munca sa decât să se așeze în confort pregătit.

Divinul Krișna puse mâna pe umărul înțeleptului Iudhișthira și zise:

— Adevărat vorbești, o, Iudhișthira. Străbunul Tată al Lumii a creat Întregul dintr'o dorință deșartă și este datoria omului de inimă ca și în cercul lui mic să urmeze marele exemplu...

3. Marele drum

În inima lui Iudhișthira s'a rupt cea din urmă legătură care-l mai unea cu ființa pământească. Dar, ciudat! O seninătate pacinică îi umplù inima, simțind că și-a făcut deplin datoria și că a sosit mult dorita clipă a liniștei desăvârșite.

— Ardjuna, zise fratelui său. Timpul pune capăt la toate; noi așteptăm șovăitori cu lațul morții la gât să vină ziua cea din urmă, când, strângându-l, să isprăvim. Să nu mai așteptăm această clipă, ci să pornim spre sfârșit! Mergem să murim!

Ochii lui Ardjuna străluciră și răspunse însuflețit.

— Mergem să murim! Timpul doboară totul; Moartea caută ea pe ceilalți oameni, pe Moarte să o căutăm noi!

Răspunse și Bhima:

— Să căutăm Moartea!

— Mergem să murim! ziseră Sahadeva și Nakula.

Iudhiṣṭhira chemă pe Iuiutsu, care înainte de marea luptă părăsi pe Kauravi pentru a trece la Pandavi, și regele ce se pregătea să plece încredință grijile țării lui Iuiutsu. Încoronă ca rege pe Pariksit, fiul lui Abhimaniu, care căzuse în luptă, nepotul lui Ardjuna și al Subhadrei, Iuiutsu rămânând să guverneze ca tutor al regelui minor.

După aceasta dădu un mare ospăț de despărțire. Au venit sfinți mari ca Viasa, Narada, Markandeia și mai erau de față mulți risi vestiți. Apoi împărți cu multă dărnicie daruri între brahmani, și, ca unul gata să moară, dădu ultimile dispozițiuni, apoi, cu capul plecat, se îndreptă spre bătrânul Kripa, pe care îl luase în casa sa după luptă și în care cinstea și acum pe maestrul său de odinioară, tovarășul lui Drona:

— Maestre, zise, primește în grija ta pe Pariksit, și crește-l ca rege înțelept și oștean viteaz; învață-l tot ce e bine, frumos și nobil, cum m-ai învățat odată pe mine. În bune mâini mi-am încredințat urmașul, așa că pot pleca liniștit spre moarte, deoarece am hotărât să mă despart de ființa mea pământească.

Când poporul a aflat scopul sfântului rege, cu brațele întinse brahmanii rugară pe cel gata pentru moarte:

— O, rămâi cu noi, Stăpâne! Nu-ți părăsi poporul credincios, nu ne lipsi de mâna ta protectoare, Maharadja!

— Credincioșii mei supuși, grăi Iudhiṣṭhira, s'a împlinit vremea, trebue să plec. Viața trece, dar virtutea este eternă. Sufletul meu liberat de orice povară îl duc spre Înălțime!

Pandavii dezbrăcară hlamidele princiare și îmbrăcară din nou haina pelerinilor cu piele de căprioară pe umeri. Lăsară armele glorioase și luară toiag de pribegie, ca să pornească pe cel din urmă și cel mai mare drum. Numai arma cerească, lancea lui Gandiva, o luă cu sine Ardjuna.

Atunci apăru regina cea fără de pereche, nobila Draupadi. Cu trupul înfășurat în haina pelerinilor, se îndreptă spre Iudhiṣṭhira și zise:

— Încotro pleacă bărbatul, acolo merge și soția. Locul femeei este unde este și al bărbatului.

Iudhiṣṭhira aduse jertfă sfântă, cerând străluciților zei să-i dea putere pe greul drum.

Și regele, cei patru frați și regina porniră spre miazănoapte.

Credinciosul câine al lui Iudhiṣṭhira nu vrù să se despartă de stăpânul său. Cu ochii înlăcrimați, nu se depărta și se ținea strâns în urma pelerinilor. Zadarnic au încercat să-l întoarcă, el urma pașii lor.

Poporul și curtea urmă pe cei ce se depărtau. Până departe au mers cu ei prietenii credincioși și supușii. S'a alăturat la convoi și Babhruvahana, regele din Manipur, iar din apa Gangelui ieși Ulupi, pentru a'și lua ultimul rămas-bun de la Ardjuna.

Când au ajuns la margina codrului, bătrânul Kripa s'a oprit și-a zis:

— Să ne întoarcem! Pandavii trebue să se depărteze.

Și însoțitorii, triști, cu inima grea, priviră după cei ce nu s'au oprit, până când au dispărut în desime. Atunci Iuiutsu luă de mână pe Pariksit și se întoarse pentru a porni spre casă. Poporul îi urmă până când Babhruvahana o luă cu suita sa spre Manipur; iar Ulupi se cufundă din nou în adâncul Gangelui.

Pandavii au rămas singuri. Și-au continuat drumul tăcuți, fără odihnă. În sfârșit, ajungând la poala Marelui Munte, au pornit în sus, mereu numai în sus, pe drumul ce duce spre patria zeilor, înainte Iudhișthira, apoi Bhima, Ardjuna, gemenii, în urmă Draupadi și mai înapoi credinciosul câine.

Printre stânci puternice, ce străpungeau înălțimea, pe margini de prăpăștii, pe lângă cascade vâjâitoare, Pandavii, pregătiți să părăsească pământul, înaintau necontenit.

Pe margina unui lac le-a ieșit deodată înainte o Figură de lumină.

— Salut ție, o rege mare! zise. Salut vouă, viteji fără pereche, și ție, soție credincioasă! Sunt Agni, zeul vecinic al focului. Redați-mi divina lance Gandiva: menirea ei s'a împlinit demult pe pământ, nu mai este mână vrednică s-o atingă. Aruncă-o în apa lacului, Ardjuna!

Ardjuna recunoscu lacul: aici a câștigat odinioară arma cerească. Se plecă supus'naintea Înflăcăratului și aruncă în apă arcul cu puzderia de săgeți, ce nu se isprăveau niciodată.

Zeul a dispărut, iar pelerinii și-au urmat drumul înainte, spre miazănoapte, spre Muntele Sfânt, unde cerul se sprijină pe pământ.

După o lungă, grea pribegie, în fața lor se înalță vârful sublim al muntelui Meru. Cei șase pribegi, cu inima dornică, întinseră brațele spre muntele ce se întinde în rai.

O pustietate groaznică se întindea în calea lor, neîndurată. Trebuia să o străbată întâi pe aceasta pentru a putea ajunge la muntele râvnit cu sfințenie.

Porniră prin nisipul pustiei, zorind prin acest ținut al morții spre Viața vecinică, a cărei lumină de glorie le scânteia în suflete.

Și atunci Draupadi căzu, rostogolindu-se moartă în nisipul pustiei.

Bhima privi cu inima îndurerată spre ea și cu glasul înecat de lacrimi întrebă pe fratele său:

— Spune, de ce a căzut Draupadi? De ce nu poate să ajungă sublima țintă, când toată viața și toată fapta ei au fost curate și nobile? Fratele meu, regele meu, spune, de ce a trebuit să cadă înaintea țintei?

Și Iudhișthira răspunse:

— Iubirea a fost păcatul care a doborât-o la pământ. Sufletul ei dorea mai mult iubirea și roadele ei mai mult decât orice din cele trei lumi. Această dorință a țintuit-o de pământ.

Și sfântul rege, pe care toate simțirile îl trăgeau spre Înălțime, nici n'a privit în urmă spre regina care murise. Își continua drumul, iar frații îl urmau tăcuți, cu câinele. Abia înaintară puțin, că Sahadeva se clătină și căzu în țărână, iar pe fața lui se întinse paloarea morții.

Bhima suspină:

— O, frate al meu, spune-mi, de ce a căzut fiul lui Madri? Totdeauna a fost drept, viteaz și cinstit. Niciodată mândria nu i-a umbrit sufletul. De ce nu poate ajunge ținta?

Iudhișthira nu se întoarse și răspunse cu glas liniștit:

— Adevărat, a fost cinstit și înțelept, nimeni nu l-a văzut orgolios: totuși, în adâncul sufletului era mândru, căuta singur să'și vadă perfecțiunea; greșeală mică, dar acuma l-a tras greu în țărână.

Nu mai erau decât patru și câinele. Dar inima lui Nakula se umplù de durere când trebui să lase mort în țărână pe fratele său geamăn. Picioarele îi slăbiră, se opri șovăitor și în clipa aceasta căzu și muri.

— Doamne! Frate! izbucni Bhima, el, care niciodată nu s'a abătut din calea virtuții, care totdeauna a fost credincios, care a avut un suflet demn de trupul său frumos, Nakula, a căzut! Dar ochii lui Iudhișthira nu clipiră, pacea unei cucernicii nesfârșite se înstăpânise pe fața sa și privea spre înălțime, statornic, cu suflet care se elibera.

— A greșit și el, răspunse cu vorbă înțeleaptă. Forma divină, frumosul trup, pe care o anima sufletul său a confundat-o; a văzut în ea adevăr, distincție și a uitat cele eterne pentru cele trecătoare; de aceea a căzut. Vino, Bhima! Fiecare trebue să'și plătească datoria.

Acest cuvânt străbătu în inima lui Ardjuna. Îl cuprinse amărăciunea când se gândi la moartea celor iubiți și îndoiala i se puse stăpână pe suflet. Și eroul mândru, divin, biciul dușmanului, luptătorul care odată a străbătut victorios câmpul de sânge al grozavei bătălii: Ardjuna căzu. Se prăbuși mort în nisipul sec al pustiei.

Bhima se îngrozi, glasul îi tremura:

— Rege! Acest bărbat a fost desigur perfect. Niciodată, nici măcar în vis, nu s'a abătut de la dreptate. O, viteaz cu inima de aur, de ce a trebuit să cazi atât de aproape de țintă?

Iudhișthira își continuă drumul și răspunse:

— Neadevăr a spus gura ta, deși o singură dată, totuși a mințit. Încrezut, a spus într'o zi că el singur va nimici pe toți dușmanii, cu toate că știa bine că spune o imposibilitate. Adevărat că inima sa mare i-a dictat nemăsurata vorbă, dar un erou perfect nu are voe să se rușineze nici pe sine, nici pe dușman cu cuvinte deșarte. Aceasta a fost păcatul lui Ardjuna. Vino, dar, și urmează-mă.

Bhima abia putea să'și mai ridice picioarele, ca și cum membrele i s'ar fi făcut de plumb. Puterea îl părăsi și se roștogoli în țărână. Cu o sforțare puternică se ridică puțin și, sufocându-se, strigă spre Iudhișthira, care se depărta:

— Frate, mor! Privește, privește pe cel pe care l-ai iubit. Spune, de ce pier și eu pe Marele Drum, cu toate că tind spre înălțime cu toată puterea mea?

— Bhima, răspunse înțeleptul rege, prea din cale-afară iubești lucrurile pământești. Inima ta veselă a fost dornică de bucurii. E mică greșeala și mare virtutea ta, totuși trupul tău, pe care l-ai săturat până în gât, birue sufletul. De aceea trebue să cazi, o,

frate, care ai ajuns așa de aproape de țintă.

Puternicul trup al lui Bhima zăcea pe bulgării deșertului. Dar Iudhișthira își urma drumul cu încredere nezdruncinată; nu privi înapoi înțeleptul cu inima tare, năzuia spre un singur țel. Sufletul lui sublim lăpădase toate legăturile trecătoare. Cu fața spre Munte, merse, merse, și nu îl urma nimeni afară de câine, numai câinele. Și ajunse la margina pustiei. Sfântul Meru se ridica în fața sa și din vârful lui o strălucire cerească risipea spre el potop de raze. Și când cu putere neobosită, năzuind spre înălțime, ajunse aproape de vârful muntelui, fu năpădit de o strălucire orbitoare: stăpânul zeilor, Indra, stătea în fața sa.

— Fii bine venit, mare fiu al Prithei, zise regele cerurilor. Vino, ridică-te în sferele cerești!

Iudhișthira se opri, privi spre divinitate și zise:

— O, rege cu o mie de ochi al zeilor, dă-mi înapoi pe ai mei, care au căzut pe drum! Fără ei nu poate fi plăcută pentru mine viața cerească. Strălucitoarea sferă Svarga va fi întunecată dacă ei nu vor fi cu mine. Lasă ca împreună cu mine să intre pe poarta Mântuirii frații mei și soția mea!

Zeul răspunse:

— În cuprinsul paradisului te așteaptă cei pe care i-ai iubit. Acolo vor fi frații tăi, soția ta, acolo va fi mama ta și ochii tăi deschiși întru strălucire vor putea să se bucure de transformarea ei în Krișna! Nu mai plânge pe cei morți, tu, cel mai mărit dintre oameni; desbrăcând corpul lor trecător, au câștigat locul pe care-l merită: pe când ție zeii ți-au făcut cea mai mare favoare: trăind, cu actuala ta ființă, te poți ridica între nemuritori!

Privirea măritului domnitor se opri asupra câinelui, care se pitulase la picioarele sale și nu'și mai lua privirea de la stăpânul său. Inima lui Iudhișthira se umplù de compătimire și zise:

— O, Indra, Tu, Cel mai sublim, care cunoști trecutul, prezentul și viitorul, îți mai cer o favoare! Acest câine a mâncat cu mine, a dormit cu mine, m-a urmat totdeauna, m-a iubit: trebue să-l părăsesc acum?

— Rege, zise zeul, acum ești nemuritor și divin ca și noi; între zei te-ai transformat în zeu, te așteaptă pentru vecie mărire și putere, bucurii cerești, ce-ți mai pasă de un câine? Lasă-l și vino!

Dar Iudhișthira răspunse:

— O, Prea Înălțate, cum ar fi cu putință ca sufletul fericit să privească cu neîndurare spre o ființă? Nu, Indra, renunț mai bine la mărire dacă pentru ea trebue să mă lapăd de o ființă care mă iubește cu credință.

Indra zise cu asprime:

— E un animal necurat, apropierea câinelui profanează jertfa. Cum crezi că o ființă ce stă atât de jos pe scara creațiunii ar putea ajunge unde numai sufletul înălțat poate intra? Lasă-ți câinele și vino!

— Nu așa! se împotrivi regele. Scris este că a respinge pe cel ce nădăjduește este tot așa

de mare păcat ca a ucide pe brahman. Și pentru aceasta, o, Mahendra, nu mă lapăd de acest câine, care cu rugăminte mută își înalță privirea spre mine să nu-l părăsesc. Iubirea lui caldă să o răsplătesc cu indiferență nemiloasă eu, care am fost numit rege al Dreptății și Virtuții?

Indra strigă supărat:

— Lasă animalul! Ți-ai lăsat frații, te-ai despărțit de soție, ai putut să te desparți de Krișna, ai ajuns la poarta cerurilor neprivind măcar în urmă, cu sufletul neînfrânt, și toate acestea ca din cauza unui câine necurat să stai șovăind în fața țintei.

Iudhișthira răspunse liniștit, cu vorbă înțeleaptă:

— Morților nu le putem ajuta, în urma celui plecat nu rămâne decât trupul gol, dar sufletul lui se duce departe. Zadarnic m'aș fi întors înapoi, zadarnic aș fi udat cu lacrimi țărâna neînsuflețită a celor iubiți: nu puteau să se mai întoarcă. Dacă aș fi putut să le ajut, desigur că m-aș fi întors. Patru păcate mari sunt, o, Sakra, și acestea sunt: a lăsa în disperare pe cel care cere ajutor, a ucide pe mama ce hrănește copilul, a face rău cu puterea brahmanului și, cel din urmă: a insulta un prieten vechi. Și aceste patru greșeli nu le cred mai mari decât păcatul când cineva ajungând din suferință la fericire părăsește și uită fie chiar pe cel mai umil al său tovarăș. Mă întorc dar de pe pragul Măririi, mă cobor mai bine într'o naștere inferioară, dar nu mă lapăd de acest câine, care până la moarte mă urmează credincios și mă iubește!

Atunci strălucitorul Indra întinse mâna spre bărbatul a cărui virtute n'a avut pereche. Câinele dispăru și în locul lui stătea Dharma, Domnul vecinic al Dreptății, și cu dragoste nemărginită, privind în ochii lui Iudhișthira, zise:

— Rege drept la inimă, vrednic fiu al meu, în sufletul căruia sămânța dreptății a rodit în cel mai frumos spic, al cărui simț de fraternitate cuprinde în sine într'o iubire nesfârșită întreagă lumea celor vii, ți-aduci aminte când te-am încercat odinioară în pădurea Dvaita? Ai biruit și atunci încercarea și ai dat și acum dovadă strălucită de noblețea ființei tale, când n'ai vrut să intri în Ceruri ca să nu superi un sărman animal care își înalța spre tine ochii rugători. Nimeni să nu fie mai mare ca tine în Ceruri. Fiu din marea semințe a lui Bharata, intră în patria fericită a vecinicei Străluciri. Dreptatea și Iubirea stăpânesc acolo, vino deci și ocupă-ți tronul între zei!

Atunci s'a deschis cerul și zei strălucitori veniră cu supunere solemnă înaintea măritului Pandav. Nemuritorii Deva, Gandarvii, Apsarasele, Rișii cerești și Sufletele preamărite primiră pe Iudhișthira, care, alături de Indra, pe carul regelui zeilor s'a ridicat în înălțime. Melodii dulci, neînchipuite, umpleau golul și o lumină misterioasă năvălea spre Eliberat. În urma lui rămase tot ce e pământesc, ce are sfârșit și e trecător. Substanța curată a ființei sale, strălucitoare, ajunse în Eternitate.

Narada, cântărețul ceresc, salută pe cel ce sosea:

— Te-ai înălțat, tu, cel mai mare dintre regi, a cărui glorie face să pălească virtutea oricărui rege. Salut ție, fiu al lui Pandu! Nu este și nu va mai fi printre oameni unul ca tine, marele tău nume va trăi de-a pururi pe buzele muritorilor!

Iudhișthira, negrăit de fericit, recunoscu aici foarte mulți dintre prietenii și credincioșii săi. Dar zadarnic a căutat și s'a uitat peste tot, nu a găsit nicăiri pe frații săi

și pe Draupadi.

— Unde sunt ei? întrebă pe zeu.

— Nobil rege, răspunse Indra, gustă fericirea pe care ai meritat-o. Între zei ești zeu și tu, cum pot să te mai tulbure legăturile cu muritorii? Aici nu mai este ură, nici iubire, nu mai sunt prieteni, nici dușmani, pacea și liniștea domnesc în aceste sfere. Frații tăi nu au putut ajunge acolo unde virtuțile te-au ridicat pe tine, liniștește-te și trăește în fericita împăcare între zei și sfinți în vecii vecilor.

— Rege al zeilor! izbucni Iudhișthira, nu vreau să trăesc nici o clipă departe de cei pe care i-am iubit! O, Zdrobitor al Demonilor! Dă-mi drumul, lasă-mă acolo unde se găsesc Bhima, Ardjuna, gemenii lui Madri, unde este scumpa mea soție. Acolo vreau să fiu și eu, orișiunde s'ar găsi ei!